

NTENDWA ZA WASIGILWA ULONGOZI

Chitabu cha Ntendwa ni lugano lwa nkongelo ya bunga dya wamzumile Kulisito na ivyo dizagale kukongela ko mzi wa Yelusalemu kubula Yudeya kubula Samaliya na Uhelo we isi, saviya Kulisito awagambile wanampina wakwe henati kwita kwembingu (Nten 1:8). Chiwandikwa ni Luka uyudya awandike Mbuli Yedi iwandikwe ni Luka. Endaga tabibu naho nakakaulisa mo kutundulia na kwika kuwaza. Kelagisa mwe vitabu vyose vidi, Mbili Yedi iwandikwe ni Luka, na Ntendwa kwa Teofilo uyo endaga Mgiliki, mna vitabu vino iviya vyawagila mwa Wakulisito wose Wagiliki na Wayahudi (1:1).

Vyafanyanywa kugamba chitabu cha Ntendwa chawandikagwa 60-64 AD kwaviya chibindilizwa umo Paolo henati kulekeilwa kulaila kwechifungo. Naho Luka atambaga na msigilwa Paolo vyafanyanywa chawandikagwa komzi wa Antiyokiya. Chitabu cha Ntendwa ni mjendelezo wa Mbuli Yedi iwandikwe ni Luka yakongela na kwita kwa Yesu kwembingu. Mwalo wa Luka mo kuwandika ni umwenga na udua wa Mbuli Yedi iwandikwe ni Luka. Nakaunga Teofilo awahinye wakulisito wakujenyela saviya amhinyeze, ivyo kawandika pwilili vikumlanga Yesu, wikazi na kuzagala kwa Ukulisito.

Chitabu cha Ntendwa chachilaviza mliganyo wa bunga dya wamzumile Kulisito we nkongo na viya wamkaule saviya kwikala kwa kumzumila Yesu. Mliganyo wa wasigilwa wachilagisa jejeje ivyo nguvu za Muye Ukukile mwe ujenyeza ulosi wa Mbuli Yedi kwa watuhu.

Vimndani

Nkongo Muye Ukukile wawezila wanampina na bunga dya wamzumile Kulisito dyakonga kukula (1:1-8:1). Ukajika masulumizo ya bunga dya wamzumile Kulisito na kuzagala kubula Yelusalemu (8:2-12:23). Ukajika aho utafi wa nkongo wa Paolo kumsankanila Chohile (12:24-14:28). Ukajika chitala chadugana komzi wa Yelusalemu wafanyanye vikungwa mwa wantu wahya wakumzumila Yesu (15:1-35). Utafi wa kaidi wa Paolo mo kumsankanila Chohile (15:36-18:22). Ukajika aho atamba katatu mo kumsankanila Chohile (18:23-20:38). Ukajika Paolo agwilwa komzi wa Yelusalemu (21-26). Uhelo Paolo egalwa komzi wa Lumi (27:28).

¹ Kwa mkulu Teofilo,
Mwe chitabu changu cha nkongo nawandikaga mbuli zose Yesu adamanyaga na kuhinya kukongela akongile indima yakwe, ² kubula idizuwa aguhigwe kwigalwa kulanga. Umo henati kwinulwa, kalavya sigilizi kwa udahi wa Muye Ukukile kwa wantu asagule watende wasigilwa. ³ Mazuwa milongo mine file yakwe ize ijinke kawalaila nkanana ziloize wadya asagule vyatenda wazumile kugamba kauyuka. Wamwona niyo wasimwila naye mbuli za Uzumbe wa Chohile. ⁴ Umo wendaga hamwenga awenka sigilizi ino, “Msekuhalawa Yelusalemu, mna mgoje jeleko, Tate agambaga nawenke, jeleko mwani-vaga halonga. ⁵ Yohana abatizaga kwa mazi mna nyuwe mazuwa majeché yakwiza nambatizwe kwa Muye Ukukile.”

*Yesu enulwa kwita kwe mbingu
Mako 16:19-20; Luka 24:50-53*

⁶ Umo wasigilwa weze wadugane na Yesu, wamuza, “Zumbe togola, nauvuze uzumbe kwa wantu wa Izulaeli chipindi chino?”

⁷ Yesu awagamba, “Chipindi na ntendwa izo vikwa ni udahi wakwe Tate mwenye, siyo mbuli yenyu kumanya navilaile ini. ⁸ Mna umo Muye Ukukile akunga awezile, namhokele nguvu naho namtende waukuzi wangu mo mzi wa Yelusalemu, na mo mkowa wa Yudeya woseni hamwenga na Samaliya na ntendele ze isi.” ⁹ Eze alonge ivyo aguhigwa kulanga kwembingu kuno wakamsinya niyo ingu dyamgubika wadunduga kumwona.

¹⁰ Nawechei wakasinya kulanga kwa maingu umo Yesu akaita, aho walaila wagosi waidi wachimala mnkanda mwawo wavaile suche zing'aile chwee. ¹¹ Wagamba “wantu wa Galilaya, nimbwani mchimale aho kuno mkasinya kulanga kwa maingu? Yuno Yesu aguhigwe mwenyu kwita kwembingu nauye mwesila ino mumwone akaita kwembingu.”

*Matiya asagulwa hantu ha Yuda
Matayo 27:3-10*

¹² Wasigilwa niyo wauya komzi wa Yelusalemu wakalaila Lugulu lwa Mizeituni uhale wa chilomita imwenga vino kulaila komzi uwo. ¹³ Niyo wengila mo umzi na kwita hanyumba nawakekala wakina Petulo na Yohana na Jemsi na Anduleya na Filipo na Tomaso na Batolomayo na Matayo na Yakobo mwana ywa Alifayo, Simoni Mgombela si yakwe na Yuda mwana ywa Yakobo. ¹⁴ Chila nkanana nawakadugana hamwenga mwe fyo wakalombeza kwa Chohile, kwa moyo umwenga umo namna wavyele na Maliyamu mamiyakwe dya Yesu hamwenga nawalukolo wakwe.

¹⁵ Mazuwa majeche halaila mdugano wa wazumile wakubula gana na milongo midi, Petulo achimala na kulonga, ¹⁶ agamba, “Wazumile weyangu, Mawandiko yachinta, Muye Ukukile nakayasimwila kwa Daudi, kulotela mbuli za Yuda, atendile chilongozi ywa wadya wamgwile Yesu. ¹⁷ Yuda nehamwenga na suwe, asagulagwa atende mnyetu mwe ndima yetu.”

¹⁸ Kagula nkonde kwe hela idya ahokele mokudamanya ntendwa zihye niyo abanikila umo mwe nkonde, katulika izinda, utumbo wose ulaila kuse. ¹⁹ Wantu woseni wakwikala Yelusalemu weva imbuli iyo, niyo mwe semo yawo waitanga “Akolidama” nuko kugamba “Nkonde ya sakame.”

²⁰ “Iwandikwa mwe chitabu che zabuli kugamba, ‘Nyumba yakwe itende heina chintu, yoyose asekuikala.’ Naho iwandikwa, ‘Mntu yoyose mtuhu atoze hantu he ndima yakwe.’

²¹ “Elo, mntu yumwenga mgati mwa wadya chajesanyaga mwe chipindi china Zumbe asagulwe atende mlongi ywa uyuko wa Zumbe Yesu. ²² Mntu uyo aungwa atende nachiwose hamwenga umo Yesu nakatamba naswi kukongela viya Yohana ambatizaga kubula kuuyuka kwa Yesu akaguhigwe kwigalwa kwembingu.”

²³ Ivyo waika wantu waidi, Yusufu naketangwa Balisaba naho Yusito ywa kaidi ni Matiya. ²⁴ Niyo walombeza kwa Chohile, “Zumbe, kumanya fanyanyi za chila yumwenga, chilagise wantu waidi wano ni yuhi usagule ²⁵ kutenda msigilwa hantu ha ndima ya Yuda, alaile kwita hantu hakumwagila.” ²⁶ Niyo wadamanya tegatega kumsagula yumwenga mwa wadya awaidi, asagulwa Matiya kwingila mwe idifyo dya wasigilwa mlongo na yumwenga.

2

Kwiza kwa Muye Ukukile

¹ Dize dibule zuwa dya Pentekosite, nuko kugamba zuwa dya milongo mishano Yesu eze enulwe kwita kwembingu wazumile woseni wadugana hantu hamwenga. ² Aho, halaila izwi kulaila kulanga dikuvumila saviya nkung'unto, niyo yamema mwe nyumba yose umo nawekale. ³ Niyo wawona chintu chikale savia myale ya moto izagale nakumdonta chila neyaho. ⁴ Woseni niyo wamemezwa ni Muye Ukukile nakukonga kutamwila lugha ntuhu viya Muye Ukukile awadahize kulonga.

⁵ Nahana wantu walozize wa chiyahudi wakumvikila Chohile walaile kwe si zose nawekala Yelusalemu. ⁶ Weze weve lwasu ulu, fyo kulu dyadugana. Wose wehelwa kwaviya chila yumwenga kaweva wadya wazumile wakalonga mwe zisemo zawo wenye. ⁷ Mokwehelwa kwawo, wagambana, “Togola wantu wano wakusimwila vino sawo Wagalilaya! ⁸ Vyatenda vivihi naho chose chaweve wakasimwila mwe semo zetu? ⁹ Chalawa Patiya na Mediya na Elamu, kulaila Mesopotaniya na Yudeya na Kapadokiya, kulaila Ponto na Asiya, ¹⁰ Kulaila Filigiya na Pamfiliya, kulaila Misili na mizi ya Libiya hajih na Kiline. Watuhu chiwajeni chilaila Lumi, ¹¹ woseni Wayahudi hamwenga na sawo Wayahudi watimile sila ya Chiyahudi ya kumlonda Chohile, watuhu chilaila Kilete na Uwalabuni, suwe choseni chaweve wakalonga mwe ntendwa zetu wenye mbuli nkulu Chohile adamanye.” ¹² Wehelwa na kususuhala, wauzana chila yumwenga, Vino nivyo mbwani? ¹³ Mna watuhu nawakawabela kuwagamba, “Wantu wano wakolwa mpombe pya.”

Ulosi wa Petulo

¹⁴ Petulo niyo achimala hamwenga nawasigilwa mlongo na yumwenga kwa izwi kulu, akonga kugutila idifyo dya wantu. Wayahudi weyangu na wose mkwikala Yelusalemu netegelezani niwagambile imbuli ino yagaze.

¹⁵ Wantu wano hawakoligwe, mwawafanyanya vihiye, mtondo wa sa ntatu ino. ¹⁶ Vino nivyo muwoni ywa Chohile Yoweli alongaga

¹⁷ Chohile agamba vino nivyo hunga nitende mwa mazuwa yo uhelo,

Nanilavye Muye wangu kwa chila yumwenga.

Wana wenyu wa chilume na wachiche nawalonge ulosi wangu,

wana wenyu wa chilume nawawone uwoni,

wadalahala nawo nawalote sozi.

¹⁸ Hata mwa watumwa wangu wose wachigosi na wachivyele,

naniwenke Muye Ukukile mwa mazuwa ayo,

nawo nawalonge ulosi wangu.

¹⁹ Nanidamanye vilagiso kulanga

na mpituko hasi heisi.

Nakutende na sakame, moto na mosi uzamile,

²⁰ zuwa nadijelwe chiza,

mnenge nawo nauhitukile winkundu saviya sakame,

umo zuwa dikulise naho zuwa dyo kwizila Zumbe hadinati kwiza.

²¹ Akajika, wantu wose nawalombeze kwa zina dya Zumbe nawakombolwe.

²² Nyuwe wagosi wa Waizulaeli tegelezani, Yesu ywa Nazaleti nani mntu udahi wakwe kulaila kwa Chohile wikwa holumpe mwenyu kwa vilagiso na mpituko Chohile adamanye mwakwe. Nyuwe wenye muimanya imbuli iyo kwaviya ilaila mwenyu. ²³ Chohile amanyaga mzungu wakwe mwenye, kugamba Yesu kenkizwa mwe imikono yenyu, mumkoma kwa kuwalekela wantu wavu wamkome

kwa kumtundika mo msalaba. ²⁴ Mna Chohile kamuyusa, kamtenda udahi wa file usekumdaha, kwaviya kalekeilwa mwa masulumizo ya file. ²⁵ Daudi kamlongela vino, “ ‘Namwonaga Zumbe nkanana zose mwa meso yangu, ehajihi na miye naho sanisingisike.

²⁶ Ivyo seelwa vidala, ulosi wangu umema chinyemi. Miye hata uneva umwili naubanike, nanikale na msuhi,

²⁷ kwaviya weye Chohile honase mwe si ya wabanike. Homwase mtumwa ywako mkuka awoile kuzimu.

²⁸ Kunilagisa sila ikunigala ko ujima, uwiyo wako wanibwedeza.’

²⁹ “Walukolo weyangu, naungwa niwagambile pwilili ichindedi mwa tate mkulu Daudi. Kabanika na kuhambwa, mbila yakwe chinanayo hano mwa mazuwa yano. ³⁰ Nani muwoni naho nakavimanya Chohile alongaga namwinke mbwani, Chohile elisaga kugamba nanimwinke yumwenga mo lukolo lwa Daudi chigoda cho useuta saviya Daudi neli. ³¹ Daudi nakawona viya Chohile akunga atende, ivyo alonga mbuli za kuyuka kwa Zumbe Yesu Kulisito umo akagamba,

‘Hasigwe kuzimu, mwili wakwe hauwoile mwe mbila.’

³² Chohile kamuyusa yuno Yesu, suwe chose chaukula ichindedi chino. ³³ Kenulwa koudahi wa Chohile, Tati yakwe, naho kahokela Muye Ukukile kwakwe saviya Chohile alongaga. Vino mkuwona na kwiva haluse nivyo Muye Ukukile awajuluzize. ³⁴ Suyo Daudi aitile kwembingu, mna nuyo agambaga, ‘Zumbe alongaga kwa Zumbe dyangu, Ikala halume hangu

³⁵ kubula niwatende wehi wako wekale hasi he viga vyako.’

³⁶ “Niyo wantu wose we nyumba ya Izulaeli wamanya kugamba yuno Yesu wamtungikaga mo msalaba nuyo atendigwe Zumbe naho Kulisito Mkombola asagulwe ni Chohile.”

³⁷ Umo wantu weze weve imbuli ino niyo wengilwa ni chinyulu mwe myoyo yawo na kulonga kwa Petulo na wasigilwa watuhu, “Walukolo wetu chitende mbwani?”

³⁸ Petulo awagamba, “Chila yumwenga ywenyu eile masa yakwe naho abatizwe kwa zina dya Yesu Kulisito, naho mkunga mlekeilwe masa yenyu niyo mwahokela Muye Ukukile uyo ntunyo. ³⁹ Chiya Chohile alongaga nawenke nyuwe hamwenga na wana wenyu, na kwa wose wehale, wose Zumbe Chohile ywetu awetange kwakwe mwenye.”

⁴⁰ Petulo kawalombezesa naho kwa milosi ilozese akawafunda, “Kwehonyeni mwa maya ya Chohile yakwiza mwa wantu wano wata masa!” ⁴¹ Wazumile ulosi walozize wakwe niyo wabatizwa, wantu wakubula magana milongo mitatu wongezwa mwe idifyo dya wazumile. ⁴² Wekala welavize kwa wasigilwa, wekala kwa kulungana, naho wakadya ndala na kumlombeza Chohile.

Wikazi mwa Wazumile

⁴³ Vilagiso vilozize na mpituko nazikadamanywa ni wasigilwa, chila yumwenga niyo amema woga.

⁴⁴ Wazumile wose nawekala hamwenga wakajesa mbuli zawo chimwe mwe chila chintu nawananacho.

⁴⁵ Wakataga vintu na ugoli wawo nakuwenka wantu hela viya chila yumwenga akunga. ⁴⁶ Zuwa hata zuwa wadugana mwe bunga hamwenga kwe Nyumba nkulu ya Chohile, naho wakadya ndala mwe zinyumba zawo, wakadya kwa mwile na myoyo ihoile, ⁴⁷ wakamhongeza

Chohile na kubweda untu wedi wa wantu wose. Chila zuwa Zumbe nakajenyeza wakuhonywa mwe idifyo dyawo.

3

Aholomale ahonywa.

¹ Zuwa dimwenga Petulo na Yohana waita kwe Nyumba nkulu ya Chohile sachenda nomsi chipindi cha kumlombeza Chohile. ² Hadya he nchili Ikwitangwa Nchili ntana, nahana aholomale kukongele kwelekwa. Chila zuwa nakegalwa aho akalombeze hela kwa wantu wakwingila mwe Nyumba nkulu ya Chohile. ³ Eze awawone Petulo na Yohana wakengila mwe nyumba nkulu ya Chohile niyo alombeza wamwinke chochose. ⁴ Wamtowa ziso, Petulo amgamba, “Chisinye”. ⁵ Awasinya, akagoja kwinkigwa chintu. ⁶ Mna Petulo amgamba, “Sina hata tundu, mna nahwinke ninanacho, kwa zina dya Yesu Kulisito ywa Nazaleti chimala ujende!” ⁷ Amwinula nomkono wakwe wa kulume kumwambiza enuke. Ahadya nyayo na nkungu zakwe zatoga, ⁸ enuka niyo apilika nakukonga kujenda jenda. Niyo engila mwe Nyumba nkulu ya Chohile hamwenga nawo, akajenda na kupilika kumtogola Chohile. ⁹ Wantu naweyumo wamwona akajenda na kumtogola Chohile, ¹⁰ weze wabunkule kugamba ni yudya nakalombeza, ekale hadya he Nchili ye nyumba nkulu ya Chohile, wose wehelwa na kuwona ni mpituko ni chibwani chimlaile.

Ulosi wa Petulo mwe Nyumba nkulu ya Chohile.

¹¹ Umo uyo mlombezi akatenda na Petulo na Yohana mwe tao dikwitangwa tawo dya Sulemani, wantu wehelwa nakuwagulukila. ¹² Petulo eze awawone awantu, awagamba, “Waizulaeli weyangu, nimbwani mkwehelwa

vino, naho nimbwani mkuchisinya? Mwafanyanya ni nguvu zetu wenye hegu wedi china nawo nuwo ulekile mntu yuno ajende? ¹³ Chohile ywa Bulahimu, Isaka na Yakobo, Chohile ywa wadalahala wetu, kamtunya mtumwa ywakwe Yesu. Mna mumwinkiza mwe mikono ya maseuta, naho mumlemela mwa meso ya Pilato, hata Pilato eze ajise kanto dyakwe dya kufungulwa. ¹⁴ Uyo endaga mkuka na ywedi kulongozi kwa Chohile, mna mumlemela, niyo mwamgamba Pilato awalekeileni mkomi. ¹⁵ Munkoma yudya akuwalongoza ko ujima, mna Chohile kamuyusa, suwe chiwaukuzi mwe mbuli ino. ¹⁶ Ni udahi we idizina dyakwe dimwinkile aholomale yuno kudaha kujenda. Icho muwone na kumanya vitendeka kwa uzumizi ye idizina dyakwe, uzumizi mwa Yesu nuwo umtendile mjima, vino mkuwona wose.

¹⁷ “Haluse, Waizulaeli weyangu, sivimanya kugamba nyuwe hamwenga na vilongozi wenyu mumdamanya Yesu ivyo kwaviya mwendaga hamvimanyize. ¹⁸ Chohile nakalonga chikale mwe wawoni kugamba Kulisito Mkom-bola ywakwe na asulumizwe, kadamanya vino chani vitendeke mwe sila ino. ¹⁹ Kweileni masa yenyu, naho mumhitukile Chohile, awausize masa yenyu. Tendani ivyo, ²⁰ mnatenda ivyo chipindi nachize aho Chohile nawenkeni udahi mhya. Kulaila kwa Zumbe, naye nam-sigile Yesu Kulisito Mkombola asagulwe. ²¹ Nekale kwem-bingu kubula chipindi chiya chila chintu chadamanywa uhya, vya Chohile alongaga kwa wawoni wakukile chikale. ²² Musa kagamba, ‘Zumbe Chohile ywenyu nawe-gaileni muwoni saviya anisigile miye, nalaile mwenyu. Mwivise yose akunga awagambile mdamanye. ²³ Chila hemwive muwoni uyo nenegwe ni wantu wa Chohile nakukomwa.’ ²⁴ Wawoni wose kukongela Samwilu na wose wakumtimila, walongaga izimbuli zino yakulaila

mwa mazuwa yano. ²⁵ Viya Chohile alongaga nawenke kwa wawoni wakwe ni yenyu, naho mwahangana mwe idilagano Chohile aikiye na wadalahala wenyu. Saviya alongile kwa Bulahimu, 'Mo lweleko lwako naniwajimbike wantu wose mwe isi.' ²⁶ Ivyo Chohile kasagula mtumwa ywakwe nakumsigila kwenyu nkongo kuwajimbika kwa kuwatenda wose mleke masa yenyu."

4

Petulo na Yohana mwe Chitala.

¹ Petulo na Yohana nawachei wakalonga na wantu walavya ntambiko wamwenga na mkulu ywa wamizi wa nyumba nkulu ya Chohile na masadukayo wamwenga wengile. ² Nawehiwa vitedese kwaviya wasigilwa waidi wadya nawakahinya wantu kugamba Yesu kauyuka, chilagiso kugamba wabanike nawa uyuke. ³ Ivyo wawagwila na kuwajela mndani kubula zuwa ditimile kwaviya nadiswa kale. ⁴ Mna walozize wevile ulosi uwo niyo wazumila, mligano wawo uloza kubula magana milongo mishano.

⁵ Zuwa ditimile vilongozi wa Chiyahudi, wadalahala na wahinya Sigilizi za Musa wadugana Yelusalemu. ⁶ Wadugana na Anasi mkulu ywa Walavya ntambiko na Kayafa, Yohana, Alekizanda na watuhu we mo lukolo lwa Mlavyantambiko mkulu. ⁷ Wawachimalisa wasigilwa nakuwauza, "Mtenda vino kwa nguvu zani na kwa zina dya?"

⁸ Petulo, akatenda kamema Muye Ukukile awahitula, "Vilongozi wa wantu na wadalahala, ⁹ uneva dyelo mwachuza mwe mbuli zedi adamanyizwe yudya chiwete na viya ahonyigwe, ¹⁰ ivyo wose mvimanye, naho wantu wose wa Izulaeli wavimanya kugamba mntu yuno kachimala mwa meso yenyu vyedi vidala kujinkila udahi wa

Zina dya Yesu Kulisito ywa Nazaleti, yudya mumtungike mo msalaba, Chohile naye niyo amuyusa. ¹¹ Yesu nuyo alongigwe mwa Mawandiko kugamba, ‘Yuwe dilemelwe ni wazesi, dihituka dikungwa vidala mwa yose.’

¹² Wambulwa walondwa kwakwe du, hahali mntu mwe isi yose alavigwe ni Chohile kuchihonya.”

¹³ Wantu wa chitala wehelwa kuwawona Petulo na Yohana wamemile ukankalu, wantu hewena ukulu na umanyi. Wabunkula kugamba nawehamwenga na Yesu.

¹⁴ Mna weze wamwone yudya mntu ahonyigwe kachimala hamwenga na Petulo na Yohana hawalongile chochose. ¹⁵ Ivyo wawagamba wafose mwe chitala niyo wakonga kuwalafya wenye kwa wenye. ¹⁶ Wauza, “Wantu wano chiwatende mbwani? Chila yumwenga mwe Yelusalemu kaimanya mpituko ino nkulu idamanywe niwowo, hachikudaha kuvilemela. ¹⁷ Mna chani ulosi uno usekujendesha mwa wantu, chiwafunde wantu wano wasekulonga kwa mntu yoyose kwa Zina dya Yesu.”

¹⁸ Ivyo wawetanga naho nakuwagamba wasekulonga hegu kuhinya naho mwe Zina dya Yesu. ¹⁹ Mna Petulo na Yohana wawahitula, “Lamulani wenye ni chihi chedi mwa meso ya Chohile. Kuweva nyuwe hegu kumwiva Chohile. ²⁰ Kwaviya hachikudaha kuleka kulonga chintu chiwone wenye na kwiva.” ²¹ Ivyo Ichitala chawafundisa na kuwalekela. Wawiwona kugamba havikudahika kuwakan-tila kwaviya wantu nawakamtogola Chohile kwa yudya aholomale kuhona. ²² Yudya mntu ahonyigwe endaga na mihilimo milongo mine.

Wazumile walombeza ukankalu kwa Chohile

²³ Petulo na Yohana weze walekelwe niyo wauya kwedifyo dyawo kuwagambila chilongigwe ni walavyantambiko wakulu hamwenga na wadalaha. ²⁴ Wazumile weze weve

wahangana na kumlombeza Chohile, “Mkulu na Mumbi ywe mbingu, si na bahali na vyose viyumo. ²⁵ Kwa sila ya Muye Ukukile kulonga kwa tati yetu Daudi mtumwa ywako, umo ukagamba,

‘Nimbwani sawo Wayahudi mwingila maya, ni mbwani wantu nawadamanya vya bule?

²⁶ Mazumbe we isi wemalanya,

vilongozi nawo wadugana

kwa kumhiga Zumbe na Kulisito Mkombola ywakwe.’

²⁷ Ichindedi Helode na Pontiyo Pilato wadugana hamwenga na sawo Wayahudi mo mzi uno wakatenda na wantu wa Izulaeli kumhiga Yesu, mtumwa ywako akukile, umtendile Kulisito Mkombola. ²⁸ Wadugana chani wadamanye chila chintu chiya weye kwa udahi wako na kunga kwako, kugamba na vilaile. ²⁹ Haluse, Zumbe, kaula wachitisa, chidahize watumwa wako chilonge ulosi wako kwa ukankalu wose. ³⁰ Chulusa umkono wako chani uhonye wantu, damanya mpituko na vilagiso kwa Zina dya Yesu mtumwa ywako akukile.”

³¹ Weze wabinde ukulombeza kwa Chohile, hantu naweli hasingisika. Wose niyo wamemezwa Muye Ukukile nakukonga kulonga ulosi wa Chohile kwa ukankalu.

Wazumile wahangana mwe vintu vyawo.

³² Fyo dya wazumile nawekevana mwe zifanyanyi na mwe myoyo. Hahali hata yumwenga mwawo agambile chintu ananacho ni chakwe mwenye, mna wahanganila vintu vyawo wananavyo. ³³ Kwa nguvu nkulu wasigilwa waukula kuyuka kwa Zumbe Yesu, Chohile naye kawajimbika wose. ³⁴ Mwedifyo dyawo nahehena mntu akaunga chintu. Wadya wata nkonde hegu nyumba wazitaga, hela wahokele wegala kwedifyo, ³⁵ nakuwenka wasigilwa, izihela izo zipangilwa kwa chila yumwenga viya akunga.

³⁶ Ivyo Yusufu, mlawi elekwe Sipulasi etangwe ni wasigilwa Banaba, nuko kugamba “Akujela moyo”, ³⁷ kataga nkonde yakwe niyo awenka wasigilwa izihela.

5

Anania na Safila

¹ Mntu yumwenga akwitagwa Ananiya, hamwenga na mkaziwe Safila wataga nkonde yawo. ² Mna nawevana na mkaziwe wekiye hamwenga hela niyo wenkiza zisigale kwa wasigilwa. ³ Petulo amgamba, “Ananiya nimbwani ukamwinka Shetani luhenyu na kumdanta Muye Ukukile kwa kusigaza hela uhokele mo kutaga inkonde yenyu? ⁴ Nkonde naniyako umo hunati kuitaga, izihela izo nanizako umo utagile kale. Nimbwani naho ukudamanya imbuli ino? Humdantile mntu, kumdanta Chohile.” ⁵ Aho, Ananiya eze eve imbuli iyo, agwa hasi na kubanika, woseni wevile imbuli iyo niyo wengilwa ni woga. ⁶ Wabwanga weza na kuuvisa sanda umwili wakwe na kuuhamba.

⁷ Yeze yabule masaa matatu vino, mkaziwe akatenda haimanyize imbuli ilaile, engila. ⁸ Petulo amuza, “Nigambila, vino chino nichihimo chose mhokele weye na mgosiwo kwa kutaga inkonde yenyu?”

Safila ahitula, “Nichindedi, ni chihimo chijima.”

⁹ Petulo amgamba, “Nimbwani weye na mgosiwo mwaujeza Muye wa Chohile? Wantu wamhamba mgosiwo we ho lwivi, nawakuguhe weye nawe” ¹⁰ Aho naye agwa nakubanika. Wadya wabwanga wengila na kumbwila kabanika, wamlavya wakumhamba hankanda he mbila ya mgosiwe. ¹¹ Wantu wose we nyumba yo kuvikila na wantu watuhu wevile imbuli iyo niyo wengilwa ni woga.

Mpituko na vilagiso

¹² Wasigilwa wadamanya mpituko na vilagiso vilozize mwa wantu. Wazumile wose niyo waduganaga hamwenga holwazo lwa Sulemani. ¹³ Mntu suyo kanuni hajezize kulungana nawo, wantu watuhu sawo wo uzumizi umwe wawatogola.

¹⁴ Wantu walozize niyo wakonga kwingila mweid- ifyo, fyo dya wagosi na wavyele wamzumila Zumbe. ¹⁵ Wantu nawakegala wanyonje mwezisila na kuwagoneza mwezisazi na micheka chani chizuli cha Petulo chiwagu- bike wamwe wawo umo akajinka. ¹⁶ Mafyo ya wantu kulaila mwemizi ikuzunguluka Yelusalemu wegala wany- onje na wata mpepo nchafu, nawo wose niyo wahonywa.

Wasigilwa wajelwa mndani.

¹⁷ Niyo Mlavyantambiko mkulu naweyawe wose, wantu wa bunga dya Masadukayo, wengila finju. ¹⁸ Wawagwila wasigilwa na kuwajela mndani. ¹⁹ Mna ichilo icho mndima ywa kwembingu ywa Zumbe niyo awavugwila ulwivi wafose, nakuwagamba, ²⁰ “Kachimaleni kwe Nyumba nkulu ya Chohile nakuwagambila wantu mbuli za ujima uno mhya”. ²¹ Dikaswa wasigilwa wengila mwe Nyumba nkulu ya Chohile nakukonga kuhinya.

Mlavyantambiko mkulu na weyawe wawetanga hamwenga wantu wakulu wose Wayahudi mwe mdugano we Chitala, niyo wasigila wasigilwa wadya wegalwe kulongozi kwawo. ²² Mna wamizi wasigilwe weze wabule kwedijeleza, hawawabwile wasigilwa, ivyo wauya kwe chitala kuilonga imbuli iyo, ²³ “Chize chibule kwedijeleza chibwila ulwivi luvugalwa, naho wamizi nawo wemwendima yawo, mna chize chivugule ulwivi, hachibwile mntu mndani”. ²⁴ Walavyantambiko wakulu na vilongozi we Nyumba nkulu ya Chohile weze weve imbuli iyo, wehelwa, ni chibwani chiwalaile wasigilwa.

²⁵ Niyo alaila mntu, engila kuwagamba, “Tegelezani, wadya wantu mjeile mndani mwe nyumba nkulu ya Chohile wahinya wantu.” ²⁶ Ivyo yudya mkulu na wantu wakwe waita wakuwavuza wamizi awo. Hawawagwile kwa nguvu kwaviya nawakogoha wanasekutoigwa mayuwe.

²⁷ Wawachimalisa wasigilwa mwe chitala chikulu, Mlavyantambiko Mkulu niyo awauza. ²⁸ “Chiwaunga msekuhinya kwa zina dya yuno mntu, mna kaulani icho mdamanye, mahinyo yenyu yazagala Yelusalemu yose, naho mwaunga mchitende suwe chimkoma yuno mntu.”

²⁹ Petulo na wasigilwa weyawe wahitula, “Chaungwa chimwive Chohile, mna sawo wantu. ³⁰ Chohile ywa watati zetu kamuuyusa Yesu mwize mumkome kwa kutundikwa mo msalaba. ³¹ Chohile kamwinula komkono wakwe wa kulume atende chilongozi na mhonyi kuwenka wantu wa Izulaeli chipindi cha kulombeza kulekeilwa masa yawo, naho masa yawo nayauswe. ³² Suwe chiwaukuzi we zimbuli zino, Chohile kawenka Muye Ukukile wadya wakumwiva naye aukula imbuli iyo.”

³³ Wantu chitala weze weve niyo wehiwa kubula waunge wasigilwa wadya wakomwe. ³⁴ Mna yumwenga mwawo, Falisayo akwitangwa Gamalieli, mhinyi ywa Sigilizi akutunyiswa ni wantu wose, niyo achimala. Awaunga wasigilwa watendegezwe hadodo, ³⁵ niyo alonga kwechitala, “Waizulaeli weyangu, msinyise chino mkunga muwadamanyize wano wantu. ³⁶ Mwakumbuka kugamba Teuda aho chikale alailaga akagamba yeye ni mntu mkulu, wantu wakubula magana milongo mine niyo wahangana naye. Mna niyo akomwa, wadya wose nawakamtimila watimkana, imbuli yakwe nayo ifila aho. ³⁷ Yuda wa Galilaya naye niyo alaila chipindi cha kuwazwa, naye atimilwa ni fyo, mna naye kakomwa, wose nawakumtimila niyo watimkana. ³⁸ Haluse mwe imbuli ino, nawagambila

msekuwatenda chintu wantu wano. Walekeni wenye, hegu chino wakutenda ni chamntu, nachagile, ³⁹ mna hegu uneva chalaila kwa Chohile hamkudaha kuchihinga. Mwadaha kutenda mwamhiga Chohile.”

Ichitala niyo chatimila yadya alongile Gamalieli. ⁴⁰ Wawetanga wasigilwa nakuwahuta hamwenga nakuwaunga wasekuhinya naho kulonga kwa zina dya Yesu niyo wawalekela. ⁴¹ Wasigilwa weze walawe mwechitala weleleswa kwaviya Chohile kawawona wawagilwa wakunte kwachausa cha Yesu. ⁴² Chila zuwa mwe Nyumba nkulu ya Chohile na mwe izikaya za wantu nawakahinya na kulonga mbuli zedi za Yesu Kulisito Mkombola.

6

Wambizi Mfungate

¹ Mazuwa ayo, umo wanampina wakajenyela, kwendaga na mang'ung'uziko mgati mwa wadya Wayahudi wakulonga chigiliki na wadya wakulonga Chiebulaniya. Wadya wendaga akalonga Chigiliki na wakang'ung'uzika kugamba wavyele wabanikilwe ni wagosi zawo nawakajalwa mo kuwapangila mwe viya wakunga chila zuwa. ² Ivyo wadya wasigilwa mlongo na waidi niyo wetanga hamwenga na wanampina na wazumile nakuwagamba, “Siyo vyedi suwe chileke kulonga mbuli yedi ya Chohile chisinye mbuli za hela. ³ Ivyo, walukolo, sagulani wantu mfungate mgati mwenyu mkumanya wamema Muye Ukukile na umanyi chiwatende wakunga watimile imbuli ino. ⁴ Suwe wenye chitende na chipindi chitali cha kulombeza kwa Chohile na kulonga mbuli zedi za Chohile.”

⁵ Idifyo jima dya wazumile dibweda viya waungile awasigilwa, elo wamsagula Sitefano, mntu amemile uzumizi na Muye Ukukile, watuhu ni Filipino, Plokolo, Timoni, Pamena na Nikolawo mhituki wa Antiyokiya ahitukile kutimila dini ya Chiyahudi. ⁶ Idifyo diwegala kwa wasigilwa, wawalombezeze kwa Chohile nakuwajelekela mikono.

⁷ Mbuli ya Chohile niyo yajendeleza kuzagala. Wanampina wajenyela vitendese, walavya ntambiko walozise wahokela uzumizi.

Sitefano agwilwa.

⁸ Sitefano, ajimbikiswe ni Chohile, naho amemile nguvu, kadamanya mpituko na vilagiso vilozize mwa wantu. ⁹ Mna wantu wasiku walaila chani wahigane na Sitefano. Mgati mwa wantu awo wendaga ni wantu wanyumba ya kuvikila ikwitangwa Mahulu, naina Wayahudi wakulaila Kilene na Wasikandaliya. Wawo hamwenga na watuhu wakulaila Silisiya na Asiya nawakamlaha Sitefano. ¹⁰ Mna wadunduga kumhuma kwachausa cha umanyi wakwe na kwachausa cha Muye Ukukile amlongoze Sitefano kulonga, hawamlemele. ¹¹ Ivyo wawafumbasa wantu wamwenga wagambe, “Chimwiva akamhiga Musa na Chohile.” ¹² Elo niyo wawasongaganya wantu na wadalahala, na wahinya Sigilizi. Wamgwila Sitefano nakumwigala kwechitala. ¹³ Niyo wegala wantu waukule udanti kugamba, “Mntu yuno chila nkanana nakahuluta Nyumba ya Chohile, na Sigilizi ya Musa.” ¹⁴ Chimwiva akagamba, Yesu ywa Nazaleti nagwise Nyumba ya Chohile nakuhitula mazwela yatendigwe ni Musa. ¹⁵ Wose wekalaga mwe Chitala wamsinya Sitefano nakumwona uso wakwe wikala saviya mndima ywa kwembingu.

7

Ulosi wa Sitefano

¹ Mlavyantambiko mkulu amuza Sitefano, “Vino ni chindedi?”

² Sitefano ahitula, “Walukolo na watate, netegelazani, umo mkale ywetu Bulahimu henati kwita kwikala Halani, Chohile atakate kamlaila Bulahimu uko Mesopotaniya ³ nakumgamba, ‘Yase ikaya yako na isi wite kwe si hunga hulagise.’ ⁴ Niyo ayasa isi yakwe niyo aita Halani. Tati yakwe Bulahimu eze abanike, Chohile kamsamiza amwigala kwe isi mkwikala vino haluse. ⁵ Chohile hamwinkile Bulahimu hantu hohose hatende ulisi wakwe mwenye, henkigwe hata ntendele, mna Chohile amgambilaga namwinke itende yakwe hamwenga na lukolo lwakwe. Chohile akadamanya ivyo Bulahimu nahena mwana. ⁶ Vino nivyo Chohile amgambaga, ‘Cheleko chako nachikale kwe si ya wenye, uko nawatende watumwa nakudamanywa vihiye kwa mihilimo magana mnane. ⁷ Mna naniwakantile wadya wantu wose wakunga wawatendeni watumwa. Akajika naniwalavye mwe isi iyo chani weze wanisankanile hantu hano.’ ⁸ Niyo Chohile amwinka lagano dya ngasu. Bulahimu niyo amjela ngasu Isaka mazuwa mnane eze elekwe. Isaka naye amjela ngasu mwanawe Yakobo, Yakobo naye awajela wanawe mlongo na waidi, tati yetu chizwele we ichipindi chino chinanacho.”

⁹ “Wana Yakobo wengila finju kwa mlukolo ywawo Yusufu na kumtaga atende mtumwa uko Misili. Mna Chohile endaga hamwenga na Yusufu, ¹⁰ nakamusiza nkunto zose adugane nazo. Yusufu eze alaile mwa meso ya Falao zumbe ywa Misili, Chohile amjimbika na kumwinka umanyi, zumbe naye amwinka Yusufu uzumbe we isi na ukulu wo ugoli wose. ¹¹ Niyo kwagwa gumbo

mwe isi yose ya Misili na Kanani, itendile watati zetu wanyale vidala kwa kuswesa nkande, ¹² Yakobo eze eve kugamba Misili kuna nkande niyo awasigila wanawe, watati zetu, mo kutalamka kwawo nkanana ya nkongo. ¹³ Mwe ntambo ya kaidi, Yusufu niyo etambalisa kwa walukolo wakwe, Seuta ywa Misili naye amanya ulukolo lwa Yusufu. ¹⁴ Yusufu niyo amsigila tati yakwe Yakobo, kugamba, ulukolo lose lukubula wantu milongo mfungate na washano vino, wabule Misili. ¹⁵ Yakobo niyo aita Misili, uko yeye hamwenga na wanawe wabanikila uko. ¹⁶ Wakuzikilwa Shekemu mwe mbila agwile Bulahimu kulawa mwe lukolo lwa Hana kwa chiyasi cha hela.

¹⁷ “Wantu nendile wongezeka kudya Misili umo Chohile akadamanya ndagano amgambilaga Bulahimu. ¹⁸ Niyo kwalaila zumbe hemmanyize Yusufu akongile kuilongoza Misili. ¹⁹ Awadamanyiza chijilajila watati zetu na kuwadamanya vihiye, kuwaunga wawaike kuse watiti wawo wabanike.” ²⁰ “Musa, mwana mtana vidala, elekagwa mwe chipindi chino, kasinywa vyedi kwawo kwa myezi mitatu, ²¹ eze alavigwe kuse niyo mwana chivyele ywa Seuta Falao amlogota na kumlela akule. ²² Musa niyo ahinywa umanyi wose wa Chimisili, naye niyo atenda mntu mkulu mwe milosi na ntendwa.”

²³ “Musa eze abule mihilimo milongo mine awona akaule ntendwa wakudamanywa Waizulaeli weyawe. ²⁴ Awona yumwenga akadamanywa vihiye ni Mmisili, niyo akumwambiza na kumvuziza Mmisili uyo kwa kumkoma. ²⁵ Nakamanya wantu wakwe nawamanye kugamba Chohile namjeseze awatende walekeilwe mna hawabunkule. ²⁶ Zuwa ditimile awona Waizulaeli waidi watowana, niyo ajeza kuwalamwila na kuwagamba, ‘Wagosi tegelezani, nyuwe mwi wamwe, ni mbwani mkudamanyizana yehiye?’ ²⁷ Mna yudya na kamtowa mnyawe

niyo amsindika Musa hankanda, na kumuza, ni yuhi akutendile mkanti ywetu uchilamwile? ²⁸ Wonga unikome saviya umkomile yudya Mmisili gulo? ²⁹ Musa eze eve ivyo, aisumka isi ya Misili na kwita si ikwitangwa Midiyani, uko keleka wana waidi.

³⁰ “Mihilimo milongo mine ize ijinke mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amlaila Musa heluwala mwe moto wa kasaka kakuhya hajihi na lugulu lwa Sinai. ³¹ Musa kehelwa chiya awone niyo akasogeila akasaka ako asinye vyedi chikulaila. Mna niyo eva izwi dya Zumbe, ³² ‘Miye ni Chohile ywa watati zenyu, Chohile ywa Bulahimu na Isaka na Yakobo’. Musa azingiza kwa woga naho haungile kuhasinya. ³³ Zumbe amgamba, vula ivilatu vyako, hano uchimale hakukile. ³⁴ Siwona viya wantu wangu wadamanyizwe vihiye uko Misili, siva viya wakung'ung'uzika, ivyo siza husigile wite Misili, nonga walekeilwe.

³⁵ “Musa nakalemelwa ni wantu wa Izulaeli, wakamuza, ni yuhi akutendile chilongozi na mlamuzi? Nuyo asigilwe ni Chohile kulongoza wantu na kuwatenda walekeilwe kwa kwambizwa ni mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amlaile mwa kasaka kakuhya. ³⁶ Kawalongoza wafose mwe isi ya Misili, kadamanya vilagiso na mpituko uko Misili na bahali inkundu na kwa mihilimo mine koluwala. ³⁷ Musa nuyo agambile wantu wa Izulaeli kugamba, Chohile nasigile muwoni saviya miye, naho natende yumwenga mwenyu. ³⁸ Umo Waizulaeli wadugane ho luwala, Musa neyuko saviya msigilwa hamwenga na watati zetu, mndima ywa kwembingu naye alongaga naye ho ulugulu lwa Sinai nakuhokela ulosi wa Chohile achi-gaile.

³⁹ “Mna watati zetu walemela kumwiva, wamsenta hankanda waunga wauye Misili. ⁴⁰ Wamgamba Haluni, chi-

damanyize mlungu akunga achilongoze, hachikumanya chimlaile Musa achilongoze kulaila Misili ni chibwani. ⁴¹ Niyo wadamanya tukulu dya njeku, nakuivikila wakabweda chiya wadamanye. ⁴² Ivyo Chohile awahituka na kuwatenda wavikile ntondo za kwembingu saviya iwandikwe mwe vitabu vya wawoni, Wantu wa Izulaeli, nasuyo miye mnichinjize na kunilaviza nyama zenyu kwa mviko kwa mihilimo milongo mine kwenyika. ⁴³ Nadyo idihema dya Nuwe namwinula kumbi dwa mlungu Moleki hamwenga na tukulu dya ntondo mlungu ywenyu Lefani yumwe, matukulu mdamanye nayo ifile. Naniwegale hale na Babeli.

⁴⁴ “Watati zetu nawadamanya hema dya ukuzi wa Chohile uko koluwala. Nadidamanywa viya Chohile aungile, viya Musa alagiswe. ⁴⁵ Aho kale watati zetu wahokelega idihema kulaila kwa watati zawo wadigale kwa Yoshuwa nakuguha si mwemikono ya wanasi naweyumo waguluswe ni Chohile mo lujendo. Niyo dyekala uko kubula mwe chipindi cha Daudi. ⁴⁶ Daudi ankagwa kuhingizwa ni Chohile, niyo amlombeza amzengele hantu hakwikala uyo Chohile ywa Yakobo. ⁴⁷ Mna nani Sulemani amzengele nyumba.

⁴⁸ “Chohile ywa kulanga hakudaha kwikala mwe nyumba izengigwe ni mikono ya wantu, saviya muwoni akulonga,

⁴⁹ ‘Mbingu ni chigoda changu cho uzumbe, alonga Zumbe, isi nayo naika iviga vyangu.

Ni nyumba ihi ukunga unizengele?

Nihahi hunga nikale?

⁵⁰ Vintu vino vyose sividamanya mwenye?”

⁵¹ Sitefano ajendeleza kulonga, “Nyuwe hemkwiva, myoyo yenyu ivivihili! Nimbwani hemkwiva ulosi wa Chohile, mwikala saviya wadalaha wenyu, nyuwe

nanywi mwamlemela Muye Ukukile. ⁵² Togolani! Kuna muwoni yoyose wawadalaha wenyu hawamsulumize? Wakoma wasigilwe ulosi ni Chohile, walongaga chikale wizilo wa mtumwa wakwe wa chindedi. Nyuwe nanywi mumhituka na kumkoma. ⁵³ Ninyuwe mwahokelaga sigilizi ya Chohile mwinkigwe kwa sila ya wandima wa kwembingu, mna hamkuzitimila.”

Sitefano atoigwa mayuwe

⁵⁴ Wadya wemweichitala weze wamwetegeleze Sitefano, niyo wengila maya vidala. ⁵⁵ Mna Sitefano amemile Muye Ukukile, asinya kulanga nakuwona ukuka wa Chohile, Yesu naye kachimala halume ha Chohile. ⁵⁶ Awagamba, “Kaulani, nawona mbingu igubuka naho Mwana ywa Adamu ehalume ha Chohile.”

⁵⁷ Woseni mwe chitala waguta wagubika magutwi nemikono yawo wakamgulukila. ⁵⁸ Wamlavya mo mzi niyo wamtowa mayuwe. Waukuzi niyo wasa suche zawo kwe mbwanga akwitangwa Sauli. ⁵⁹ Wajendeleza kumhuta mayuwe Sitefano umo akamwitanga Zumbe, “Zumbe Yesu, hokela umuye wangu” ⁶⁰ Afika madi akamgutula, “Zumbe, usekufanyanya masa yano wakudamanya, naye niyo abanika.”

8

Sauli avinya wantu

¹ Sauli mwa amazuwa ayo wantu we mwe Nyumba yo kuvikila wakonga kusulumizwa. Wazumile wose, ukaleka wasigilwa wamwaganikana mwe mizi ya Yudeya na Samaliya. ² Wantu welavize kwa Chohile wamhamba Sitefano wamwombolezeza kwa ndilo nkulu.

³ Mna Sauli nakonga abinde wantu wose wa bunga dya wamzumile Kulisito, kaya kwa kaya kuwabuluza wazumile wagosi kwa wavyele kuse na kuwajela mwedijeleza.

Mbuli yedi ya Chohile yasimwilwa Samalia.

⁴ Wazumile wazagale wabula chila hantu wakulonga mbuli ya Chohile. ⁵ Filipo kaita komzi mkulu wa Samaliya na kulonga mbuli za Kulisito Mkombola kwa wantu wauko. ⁶ Mafyo ya wantu wamwetegelezesa Filipo nakukaula mpituko nakadamanya. ⁷ Mpepo nchafu ziwalawa wantu walozize kwa kugutisa, viwete nawaholomale walozize wahonywa. ⁸ Ivyo nakuna chinyemi chikulise mo mzi uwo.

⁹ Nahana mgosi yumwenga akwitangwa Simoni akwikala mo mzi uwo, Wasamaliya nawakamwehelwa kwau-sai wakwe. Nakegamba ni mntu mkulu, ¹⁰ chila yumenga mo mzi nawakamsinyisa mgosi uyo wagamba “Ni mntu mta udahi wa Chohile ukwitangwa ‘Nguvu nkulu.’ ” ¹¹ Nawakamwona ivyo kwaviya nawakamwehelwa tangu chikale kwausai wakwe. ¹² Mna weze wazumile Filipo mwe mbuli yedi ya Uzumbe wa Chohile ya Yesu Kulisito niyo wagosi kwa wavyele wabatizwa. ¹³ Simoni naye kazumila, eze abatizwe ekala hajihi na Filipo, niyo ehelwa mpituko nkulu na vilagiso vikudamanywa ni Filipo.

¹⁴ Uko Yelusalemu wasigilwa weva kugamba wantu wa Samaliya wahokela ulosi wa Chohile, ivyo wawasig-ila Petulo na Yohana wawabwile. ¹⁵ Weze wengile wamlombeza Chohile awengize Muye Ukukile wazumile. ¹⁶ Kwaviya nahahana hata yumwenga engilwe ni Muye Ukukile, nawabatizwa du kwa Zina dya Zumbe Yesu. ¹⁷ Petulo na Yohana niyo wawajelekela mikono wahokele Muye Ukukile.

¹⁸ Simoni niyo alavya hela kwa wasigilwa eze awone wazumile wahokela Muye Ukukile weze wajelekelwe mikono ni Petulo na Yohana, ¹⁹ nakuwagamba, “Ninkani udahi uno chani nami hajelekelwa mntu mikono ahokele Muye Ukukile.”

²⁰ Mna Petulo amhitula, “Weye hamwenga neizihela zako mkadulwe kwe bome hedina uhelo kwaviya wafanyanya kugamba jeleko dya Chohile dyagulwa kwa hela. ²¹ Weye huna ntendele yoyose naho wedi mwe mbuli ino, kwaviya moyo wako hauchumile kulongozi kwa Chohile. ²² Leka ubala wako wihiye, naho mlombeze Chohile nakulekeile kwa fanyanyi zako za chintu sachino. ²³ Kumema finju naho wimfungwa ywa masa.”

²⁴ Simoni awagamba Petulo na Yohana, “Nilombezezani kwa Zumbe, chani mbuli zino zose mlongile zisekuni-laila.”

²⁵ Weze wajike kuukula na kulonga mbuli ya Zumbe, Petulo na Yohana waogola kuya Yelusalemu. Mweisila wakauya walonga mbuli zedi za Chohile mwekaya zilozize za Samaliya.

Filipo na mkulu ywa Kushi

²⁶ Mndima ywa kwembingu ywa Zumbe kalonga na Filipino akamgamba, “Kwemalanye wite kwamwenye mzi, kwesila ikwita Gaza kulaila Yelusalemu.” ²⁷ Filipino emalanya, akonga ntambo. Chipindi icho mntu Mwisiopiya towashi mdamanya ndima mwa zumbe mkulu ywa Kushi nakatamba kuya kaya kwakwe. Nakalaila Yelusalemu kwekumvikila Chohile. ²⁸ Umo akatamba nemwelingisha dyakwe. Nakasoma chitabu cha muwoni Isaya. ²⁹ Muye Ukukile alonga na Filipino, “Sogela hajihi nedilingisha utende hajihi nadyo.” ³⁰ Filipino adigulukila nakumwiva akasoma chitabu cha muwoni Isaya. Amuza, “Kuchimanya icho ukusoma?”

³¹ Mntu uyo amhitula, “Nanimanye vivihi hehena mntu wakunivilikiza?” Niyo amunga Filipino akwele mwedilingisha wekalanye. ³² Mawandiko nakasoma nayakagamba,

“Saviya ngoto ikunga ichinjwe,
saviya mwanangoto anyamale akumonywa mazoya,
hasimwile ulosi.

³³ Wamtila na kunyimwa wedi.

Hahali nadahe kulongela mwe cheleko chakwe,
kwaviya ujima wakwe usigwa mwe isi.”

³⁴ Mkulu uyo amuza Filipino, “Nigambila, muwoni yuno alonga kumlanga yuhi? Elongela mwenye hegu mntu mtuhu?” ³⁵ Filipino niyo akonga kulonga, kukongela hantu hano hamawandiko, amgambila mbuli yedi ya Yesu. ³⁶ Umo wakatamba mwesila wabwila hantu hana mazi, mkulu uyo agamba, “Hano hana mazi, nichibwani chiku-nichinda nisekubatzwa?” ³⁷ Filipino amgamba, “Wadaha kubatzwa uneva wazumila kwa moyo wako wose.” Ahitula, “Nazumila, nazumila kugamba Yesu Kulisito ni Mwana ywa Chohile”

³⁸ Mkulu uyo achimalisa idilingisa, niyo Filipino hamwenga naye waita kwa mazi, Filipino ambatiza. ³⁹ Weze walawe mwa mazi Muye wa Zumbe amguha Filipino. Mkulu uyo hamwone naho, mna niyo ajendeleza noutafi wakwe kuno amemile mbwedo. ⁴⁰ Filipino awonekana Azota, aita Kaisaliya mwesila chila mzi asimwila na wantu Mbuli Yedi ya Chohile.

9

*Kuhitukila kwa Sauli
Ntendwa 22:6-16; 26:12-18*

¹ Sauli nakajendeleza kuwatisa kunga kuwakoma wanampina wa Zumbe. Niyo aita kwa Mlavyantambiko mkulu ² nakulombeza baluwa abule Damesiki engile mwe nyumba zo kuvikila akalonde Wayahudi nawakamtimila Zumbe awagwile wagosi kwa wavyele awavuze Yelusalemu.

³ Sauli akabula hajihi nomzi wa Damesiki, aho atoigwa nilumwemwe kulaila kulanga kwembingu. ⁴ Niyo agwa hasi nakwiva izwi dikumgamba, “Sauli, Sauli nimbwani ukunijela maya?”

⁵ Amuza, “Zumbe weye wiyuhi?”

Idizwi dyagamba, “Nimiye Yesu ukunijela maya.”

⁶ “Mna chimala ubule komzi, naugambilwe ivyo ukungwa udamanye.”

⁷ Wantu nawakatamba na Sauli nawachimala, hawalongile dyodyose, weva idizwi mna hawawone yoyose.

⁸ Sauli achimala nakugubula meso, mna nahakuwona. Wantoza mkono nakumwigala Damesiki. ⁹ Kwa mazuwa matatu hawone, hadile naho hanywele chintu.

¹⁰ Nakuna mwanampina uko Damesiki akwitangwa Ananiya, nakalota nomsi Zumbe asimwila naye, “Ananiya” Ahitula, “Zumbe nihano.”

¹¹ Zumbe amgamba, “Hita hesila ikwitangwa ichumile, mwe nyumba ya Yuda uza mntu akulaila Taso akwitangwa Sauli vino haluse amlombeza Chohile, ¹² mo uwoni kawona mntu akwitangwa Ananiya akengila na kumjelekela mikono chani awone naho.”

¹³ Ananiya ahitula, “Zumbe wantu walozize wanigambila mbuli za mntu yuno, naho mweviya awadamanyize vihiye wantu wako wa Yelusalemu. ¹⁴ Naho keza Damesiki asigilwe ni walavyantambiko wakulu kuwagwila wose wakukuvikila.”

¹⁵ Zumbe amgamba, “Hita, kwaviya simsagula mtu uyo anisankanile, chani Zina dyangu dimanyike mwa sawo

Wayahudi na maseuta na wantu wa Izulaeli. ¹⁶ Naho nanimlagise vyose akunga asulumizwe kwa chausa che dizina dyangu.”

¹⁷ Ivyo Ananiya aita, engila mwekaya neli Sauli nakumjelekela mikono. Agamba, “Sauli, Zumbe Yesu, akulaile mwesila ukeza kuno kanisigila. Kanisigila uwone naho nakumemezwa Muye Ukukile.” ¹⁸ Aho, vintu vikale saviya magome ya samaki yalagala kulaila mwameso ya Sauli, niyo awona naho. Achimala nakubatzwa, ¹⁹ eze adye, niyo apata nguvu vituhu.

Sauli alonga uko Damesiki.

Sauli niyo ekala kwa mazuwa majeche hamwenga na wanampina wendile uko Damesiki. ²⁰ Kaita kwenyumba zo kumvikila Chohile nakukonga kumlonga Yesu kugamba ni mwana ywa Chohile.

²¹ Woseni wamwivile wehelwa wakauza, “Suyo yudya nakawakoma wadya wakumvikila Yesu uko Yelusalemu? Naho habasize kugwila nakuwavuza wantu awo kwa walavyantambiko wakulu?”

²² Mna Sauli kajendeleza kutende na nguvu, naviya alongile pwilili kugamba Yesu ni Kulisito kutenda Wayahudi nawakekala Damesiki wasekumhitula.

²³ Mazuwa yalozize yeze yajinke, Wayahudi wekala hamwenga nakudamanya ubala wa kumkoma Sauli, ²⁴ mna Sauli agambilagwa ubala wawo. Chilo na msi nawakadima izinyivi chani wamkome. ²⁵ Mna zuwa dimwenga nechilo wanampina wa Sauli wamguha na kumsumsa kwa kumjisiza mwe lupwapwazi lwa chiwambaza, na kumseleza mwe gahu na luzigi kuse kwe chiwambaza.

Sauli uko Yelusalemu

²⁶ Sauli nakaita akahangane na wanampina. Mna nawakamwogoha, hawamzumile kugamba naye ni mwanampina. ²⁷ Niyo Banaba niyo eza amguha Sauli amwigala kwa wasigilwa Awagambila viya Sauli amwone Zumbe mwesila, na viya asimwile naye. Naho awagambila viya Sauli asimwile mbuli zedi za Chohile kwa ukankalu uko Damesiki mwe Zina dya Yesu. ²⁸ Ivyo Sauli ekala hamwenga nawo niyo aita mwe Yelusalemu yoseni wakalonga ulosi wa Zumbe kwa ukankalu. ²⁹ Naho kalonga na kuhigana na Wayahudi wakusimwila Chigiliki, mna nawakonga wamkome. ³⁰ Wazumile weze weve imbuli iyo, wamwigala Sauli Kaisaliya wamleka aite Taso.

³¹ Chipindi icho bunga dya wamzumile Kulisito dya Yudeya na Galilaya na Samaliya nadizengwa na kukula mwe kumvikila Zumbe, nakujenyela dikajelwa moyo ni Muye Ukukile.

Petulo uko Lida na Jopa.

³² Petulo katamba chila hantu, niyo awatalamkila wantu wa Chohile wakwikala Lida. ³³ Uko abwila mntu yumwenga aholomale akwitangwa Aineya, hedahile kwinuka mo lusazi kwa mihilimo mnane. ³⁴ Petulo amgamba, “Aineya,,” “Yesu Kulisito akutende mjima. Inuka utandike ulusazi lwako.” Aho Aineya enuka. ³⁵ Wantu woseni nawekala Lida na Shaloni wamwona nakumhitukila Zumbe.

Doka ahonywa

³⁶ Uko Yafa nakuna mvyele akwitangwa Tabita, nan-imzumizi. Zina dyakwe Chiyunani ni Dokasi nuko kugamba “mpala”. Kajeseza chipindi chakwe choseni kudamanya yedi na kwambiza wachiwa. ³⁷ Ichipindi icho katenda mnyonje niyo abanika. Umwili wakwe uhakwa mazi niyo wagonezwa kwegolofa. ³⁸ Yafa nasiyo hale

kulaila Lida, wanampina uko Yafa weva kugamba Petulo eyuko Lida, niyo wasigila wantu waidi wakamgambe abule kwawo. ³⁹ Ivyo Petulo niyo aita, eze abule egalwa kwegolofa, uko wavyele woseni wabanikilwe ni wagosi wamlagisa suche adamanya Dokasi umo emjima. ⁴⁰ Petulo awalavya woseni kuse, afika madi nakulombeza kwa Chohile, niyo auhitula umwili nakugamba, “Tabita, chimala” Agubula ameso yakwe, eze amwone Petulo niyo ekala. ⁴¹ Petulo amsogeila nakumwambiza enuke. Niyo awetanga wazumile woseni hamwenga na woseni wabanikilwaga ni wagosi, wamwone ni mjima. ⁴² Mbuli izo zizagala Yafa yose, niyo wantu walozize wamzumila Zumbe. ⁴³ Petulo kekala uko Yafa mazuwa yalozize mwekaya ya mntu akwitangwa Simoni, msoma mikota.

10

Petulo na Koneliyo

¹ Nakuna mntu yumwenga akwitangwa Koneliyo, nakekala Kaisaliya, nanimkulu ywa bunga dya wankondo wa Chilumi chikwitangwa “Bunga dya Italiya”.

² Nanimtu ywa dini, uyo hamwenga nekaya yakwe nawakamvikila Chohile. Naho nakawambizisa Wayahudi wachiwa nakumlombeza Chohile chipindi choseni.

³ Yendaga sachenda yamsi, umo awonaga uwoni nomsi, amwona mndima ywa kwembingu ywa Chohile pwilili akamgamba, “Koneliyo!”

⁴ Amsinya uyo mndima ywa kwembingu kwa woga na kumuza, “Zumbe, kunambwani?”

Mndima ywa kwembingu ahitula, “Chohile kahokela malombezi yako na malavyo yako kuwambiza wachiwa, havijale. ⁵ Haluse sigila wantu waite Yafa wakamwitange mntu yumwenga akwitangwa Simoni zina dyakwe tuhu etangwa Petulo. ⁶ Uyo emwenyumba ya msoma

mikota akwitangwa Simoni, akwikala hajihi ne bahali.”
⁷ Mndima ywa kwembingu niyo ahalawa, Koneliyo ewetanga wandima wakwe waidi wa kukaya na mnkondo, mntu akutoza sila ya kumvikila Chohile yumwenga mwa wandima wakwe mwenye. ⁸ Kawagambila chilaille nakuwasigila uko Yafa.

⁹ Zuwa ditimile, umo wemwe sila wakasogeila Yafa, Petulo akwela kulanga kwedigulu mwesa mtandatu nomsi akamlombeze Chohile. ¹⁰ Nakalumwa ni sala, nakonga adye nkande, umo nkande ikadmanywa, niyo engilwa ni uwoni. ¹¹ Awona mbingu ikagubuka nakuwona chintu saviya suche nkulu ikuselezwa kulaila kulanga kuno itozwa mwe ntendele nne. ¹² Umo namna chila namna ya nyama na vikutambala na wadege wo ulanga. ¹³ Izwi dyamgamba, “Petulo chimala, chinja udye.”

¹⁴ Mna Petulo agamba, “Zumbe havikudahika, sinati kudia chintu hachikuwagila kudigwa hegu chizavu.”

¹⁵ Izwi dyamgamba naho, “Usekulonga chochose hachikuwagilwa kudigwa icho Chohile aungile chidigwe.”
¹⁶ Vino vilaila nkanana ntatu, chintu icho niyo chavuzwa kwembingu.

¹⁷ Umo Petulo akatenda kehelwa kuno akazungula amawono yagaze, wadya wantu wasigilwe ni Koneliyo wabunkula ikaya akwikala Simoni, niyo wachimala holwivi. ¹⁸ Wetanga nakuza, “Hano hana mjeni akwitangwa Simoni Petulo?”

¹⁹ Petulo nachei akajeza kukombaganya amawono ayo nayakagaze, aho Muye amgamba, “Tegeleza, hana wantu watatu wakukuzungula. ²⁰ Sunguza sela usekutenda na nkama kwita nawo kwaviya nimiye niwasigile.” ²¹ Ivyo Petulo niyo asela akulonga nawo, “Nimiye mkuzungula. Mbasani?”

²² Wahitula, “Mnkondo mkulu Koneliyo kachisigila. Ni mntu ywedi akumvikila Chohile naho atunyiswa ni Uyahudi wose. Mndima ywa kwembingu ywa Chohile kamgamba akugoneke mwe kaya yakwe, etegeleze chochose ukunga ulonge.” ²³ Petulo niyo awahokela wantu awenka hantu hakugona ichilo chiya.

Zuwa ditimile enukila nawo, hamwenga nawazumile wamwenga kulaila Yafa. ²⁴ Zuwa ditimile engila Kaisaliya mzi nakagojwa ni Koneliyo, hamwenga nawandugu nawambuya wahajihi agoneke. ²⁵ Umo Petulo akengila, Koneliyo amhokela, afika madi kulonozi kwakwe. ²⁶ Mna Petulo niyo amwinula. Amgamba, “Chimala, miye ni mntu du saviya weye.” ²⁷ Petulo ajendeleza kulonga na Koneliyo umo wakengila mnyumba abwila wantu walozize wechisanya hamwenga. ²⁸ Petulo awagamba, “Nyuwe wenye mvimanyisa vyedi kugamba Myahudi mwe sila yakwe yo kumlonda Chohile hakungwa kutalamkila hegu kuhangana na mntu suyo Myahudi. Mna Chohile kani-lagisa kugamba nisekumwitana mntu yoyose mzavu hegu mta masa. ²⁹ Elo wize unisigile silemele. Haluse, nakuza kunitangilani?”

³⁰ Koneliyo agamba, “Mazuwa matatu yajinkile chipindi sachino, sachenda nomsi nendile hamlombeza Chohile mwe nyumba yangu. Aho mntu avikile suche ikung'ala achimala halongozi hangu ³¹ anigamba, ‘Koneliyo, Chohile keva amalombezo yako naho kawona untu wako wedi. ³² Sigila mntu aite Yafa ambase mntu akwitangwa Simoni Petulo. Nimjeni mwekaya ya Simoni mdamanya mikota akwikala mnkanda mwebahali.’ ³³ Elo ahadya niyo nasigila wantu, wenawe kutenda ywedi, kwiza. Haluse wose chihano halongozi ha Chohile, chagoja chitegeleze dyodyose Zumbe akusigile uchigambile.”

Ulosi wa Petulo.

³⁴ Petulo akonga kulonga, “Haluse nabunkula kugamba, nichindedi Chohile hakupagula amdamanyiza chila yumwenga saviya akudamanya kwa mtuhu. ³⁵ Wadya wakumvikila nakudamanya yedi hakukaula walaila mwe si yani. ³⁶ Mwimanya mbuli asigile kwa wantu wa Izulaeli, ikulonga Mbuli Yedi ikwigala utondowazi mwa Yesu Kulisito Mkombola Zumbe ywa wose. ³⁷ Myamanya mabuli makulu yalaile mwe si yose ya Izulaeli kukongela Galilaya, Yohana eze alonge ulosi wa ubatizo. ³⁸ Mmánya vija Yesu ywa Nazaleti, naviya Chohile amwitile Muye Ukukile na nguvu. Kabula chila hantu akadamanya yedi na kuhonya wose nawakazilwa ni yudya mwavu, kwaviya Chohile nehamwenga naye. ³⁹ Suwe chiwaukuzi mwe chila chilaile mwe si ya Izulaeli na Yelusalemu. Wamkoma kwa kumtungikwa mo msalaba. ⁴⁰ Mna Chohile kamuuyusa mazuwa matatu yatimile nakumtenda alaile, ⁴¹ siyo kwa chila yumwenga, mna kwa waukuzi wa Chohile asagulaga, adyaga na kunywa nawo hamwenga eze auyuke. ⁴² Nakuchunga chilonge mbuli yedi za Chohile kwa wantu na kuwagambila chindedi kugamba uyo nuyo asagulwe ni Chohile kuwakantila wajima na wabanike. ⁴³ Wawoni wose waukula mbuli zakwe wakagamba, wose wakuzumila nawalekeilwe masa yawo kwa udahi wa Zina dyakwe.”

Sawo Wayahudi wahokela Muye Ukukile.

⁴⁴ Umo Petulo echei akalonga, Muye Ukukile awa-seila wose nawaketegeleza ulosi wakwe. ⁴⁵ Wayahudi wazumile walaile Yafa hamwenga na Petulo wehelwa kwaviya Chohile ketila ntunyo yakwe ya Muye Ukukile hata kwa sawo Wayahudi nawo. ⁴⁶ Kwaviya waweve wakatamwila lugha heikumanyika wakatogola ukulu wa

Chohile. Petulo niyo alonga, ⁴⁷ “Wantu wano wahokela Muye Ukukile saviya vyatendaga kwetu. Niyuhi akudaha kuwachinda wasekubatzwa kwa mazi?” ⁴⁸ Niyo awaunga wabatizwe kwa Zina dya Yesu Kulisito. Wantu awo wawaunga wekale hamwenga nawo kwa mazuwa majeche.

11

Ulosi wa Petulo kwa Nyumba ya kuvikila uko Yelusalemu

¹ Wasigilwa na wazumile watuhu wakudya Yudeya yose weva kugamba sawo Wayahudi nawo waihokela mbuli ya Chohile. ² Umo Petulo aitile Yelusalemu, wadya nawakaunga wantu wajelwe ngasu wahingana naye wakamgamba, ³ “Nawimjeni mwe si ya hawajeligwe ngasu naho kudya nawo.” ⁴ Petulo niyo awagambila vyose vilaile kukongela nkongo.

⁵ “Umo hamlombeza Chohile mo umzi wa Yafa nasiwona uwoni. Siwona chintu chikusela hasi chikale saviya suche nkulu ikuselezwa mwe ntendele nne kulaila kwembingu, niyo chachimala hajihi namiye. ⁶ Sisungila mndani kwa hajihi nakuwona nyama zikufugwa na nyama za kumbago nawakutambala na wadege wo ulanga. ⁷ Niyo neva izwi dikunigamba, ‘Petulo chimala, chinja udye!’ ⁸ Mna sigamba, ‘Sikuvidaha Zumbe, hachihali hechilenguke hegu nkande nchafu ingile mo mlomo wangu.’ ⁹ Izwi idyo dyalonga naho kulaila kwembingu dikagamba, ‘Vintu vilenguswe ni Chohile, usekuitenda ni vizavu.’ ¹⁰ Imbuli ino ilaila nkanana ntatu, ko uhelo ichintu icho chavuzwa naho kwembingu. ¹¹ Ichipindi icho, wantu watatu wasigilwe kwangu wakulaila Kaisaliya wengila hekaya nahakala. ¹² Naho Muye Ukukile kanigambila kugamba nite hamwenga nawo haleka nkama. Wano walukolo mfungate mkuwona wakunisindikiza, choseni niyo chaita

chengila mwe nyumba ya Koneliyo. ¹³ Kachigambila viya amwone mndima ywa kwembingu achimale mwekaya yakwe nakumgamba asigile mntu aite Yafa akamwitange mntu akwitangwa Simoni Petulo. ¹⁴ Nalonga na weye vikunga vileka weye hamwenga nekaya yako mhonywe. ¹⁵ Nize nikonge kulonga, Muye Ukukile awaseila saviya aselaga kwetu nkongo. ¹⁶ Niyo nakumbuka Zumbe alon-gaga mbwani, akagamba, ‘Yohana kabatiza kwa mazi, mna nyuwe nambatize kwa Muye Ukukile.’ ¹⁷ Ni pwilili kugamba Chohile kawenka sawo Wayahudi ntunyo idya achinkaga chize chizumile kwa Zumbe Yesu Kulisito, miye ni yuhi hunga nimchinde Chohile!”

¹⁸ Weze weve imbuli iyo, waleka uhigani wawo nakum-togola Chohile wakagamba, “Chohile kawenka sawo Wayahudi nawo luhenyo lwa kweila masa yawo watende naujima.”

Nyumba ya kuvikila uko Antiyokiya

¹⁹ Wazumile wamwenga wazagalaga kwa masulumizo wayawonaga umo Sitefano akakomwa wabula hale uko Foinike na Sipulasi na Antiyokiya kulonga mbuli iyo kwa Wayahudi awodu. ²⁰ Mna wazumile watuhu walailaga Sipulasi na Kilene waita Antiyokiya nakuilonga mbuli yedi kwa swo Wayahudi wakawagambila mbuli yedi ya Zumbe Yesu. ²¹ Nawana nguvu ya Chohile, wantu walozize wazumila na kumhitukila Zumbe.

²² Mbuli iyo iwabwila wantu wa bunga dya wanzimile Kulisito uko Yelusalemu, niyo wamsigila Banaba aite An-tiyokiya. ²³ Eze abule na kuwona viya Chohile awajimbike wantu, kelelwa nakuwanga wose wekale mwe ukanuni wawo kwa Zumbe mwe myoyo yawo yose. ²⁴ Banaba nanimntu mtana amemile Muye Ukukile na uzumizi na wantu walozize wamhokela Zumbe.

²⁵ Niyo Banaba ahalawa kubula Taso kumzungula Sauli. ²⁶ Eze amlondole aita naye Antiyokiya, uko kwa mhilimo mjima wantu waidi awo wadugana na wantu wa Nyumba yo kuvikila nakuhinya fyo kulu dya wantu. Nani uko Antiyokiya wanampina walozize wetangwe Wakulisito kwa nkanana ya nkongo.

²⁷ Mweichipindi icho wawoni wamwenga wabula kulaila Yelusalemu kwita Antiyokiya. ²⁸ Yumwenga mwawo akwitangwa Agabo kachimala naho kwa udahi wa Muye Ukukile kulotela kugamba nakulaile gumbo ditendese mweisi yose. Naho nailaile mo ulongozi wa Useuta wa Kilaudiyo. ²⁹ Wanampina wawona kugamba chila yumwenga egale chiya akudaha kuwambiza wazumile weyawe wakwikala uko Yudeya. ³⁰ Wadamanya ivyo, naho wawasigila Banaba na Sauli wegale hela kwa wadalahala we nyumba yo kuvikila.

12

Kujenyela kwa masulumizo

¹ Mwa mazuwa yadya, Zumbe Helode akonga kuwasulumiza wantu Wazumile. ² Kamkoma Yakobo mlukolo ywa Yohana kwa bamba. ³ Eze awone mbuli iyo iwelela Wayahudi niyo ajendeleza kumgwila Petulo. Mbuli ino ilaila chipindi cha zuwa kulu dya migate haijeligwe ug-wadu. ⁴ Eze agwilwe niyo Petulo ajelwa kundani kuno akasinywa ni mafyo mane ya wankondo wane chila dimwenga. Helode nakaika ubala wa kumchimalisa mwe chitala mwa meso ya wantu Pasaka ikajika. ⁵ Ivyo Petulo niyo ajelwa mndani, mna wantu wa Nyumba yo kuvikila nawakamlombeza Chohile kwa chausa chakwe.

Petulo alekelwa kulaila kwechifungo

⁶ Chilo chimwenga Helode henati kumwigala kwechitala, Petulo nakagona mgati mwa wankondo waidi. Kanyinywa na minyololo midi, wamizi nawakamila ulwivi lwe dijeleza. ⁷ Aho mndima ywa kwembingu ywa Zumbe achimala, ulangazi niyo walangaza mwakachumba. Mndima ywa kwembingu amsingisa Petulo mweidiyega, amwinula nakumgamba, “Sunguza chimala wite!” Aho, minyolo naimwemikono yakwe yamlagala. ⁸ Niyo mndima ywa kwembingu agamba, “Nyinya umsipi wako niyo wavika ivilatu vyako.” Petulo adamanya ivyo, mndima ywa kwembingu agamba, “Vika isuche yako unitimile.” ⁹ Petulo amtimila na kufosa mwe idijeleza, hemanyize kugamba chikudamanywa nuyo mndima ywa kwembingu ni cha chindedi hegu ni uwoni. ¹⁰ Wajinka lindo dya nkongo na dya kaidi, niyo walaila mwe lwivi lwa chuma lukwingila kounzi. Ulwivi lwevugula lwenye niyo wafosa. Wajenda mwesila, aho mndima ywa kwembingu amwasa Petulo.

¹¹ Petulo abunkula chimlaile agamba, “Haluse sivi-manya chilaile nichindedi, Zumbe kasigila mndima ywa kwembingu ywakwe eze anambule kulaila mo udahi wa Helode na chintu wantu wa Uyahudi waungile chilaile.”

¹² Eze amanye mbuli ziya zilaile, aita kwekaya ya Maliyamu nine dya Yohana Mako, uko wantu waloziye wadugana wakamlombeza Chohile. ¹³ Petulo atunta ulwivi kwa kuse, mtunwa akwitangwa Loda aita akumwitika. ¹⁴ Niyo abunkula kugamba izwi idyo nidya Petulo niyo elelwa vidala vyaleka aguluka auya havugulwe ulwivi na kuwagambila weyawe kugamba Petulo kachimala heise. ¹⁵ Wamgamba, “Wimchilalu!” Mna alahila kugamba ni chindedi. Wamhitula, “Uyo ni mndima ywa kwembingu ywakwe.”

¹⁶ Mwechipindi icho, Petulo nakajendeleza kutunta

ulwivi. Niyo wavugula ulwivi, weze wamwone wehelwa. ¹⁷Awalagisa kwa mkono wakwe wanyamale, awagambila viya Zumbe amlavize kulaila kwechifungo. Awagamba, “Wagambileni Yakobo na wazumile wasigale,” Niyo ahalawa aita hantu hatuhu.

¹⁸ Kwize kuche, nakuna mkanganyiko mkulu kwa wadimi wedijeleza wehelwa ni chibwani chilaile kwa Petulo? ¹⁹ Helode alagiza Petulo azungulwe, mna hawamlondole. Niyo awaunga awamizi wakomwe.

Vize viheze, Helode niyo ahalawa Yudeya akwikala Kaisaliya.

File ya Helode

²⁰ Helode nakehizwa vitendese ni wantu wa Tilo na Sidoni, ivyo wambasa kwa fyo wakamwone. Wakonga kumkola umbuya Bilasito, mkulu ywa aho hantu, awambize. Niyo waita kwa Helode wakamlombeze wevane, kwaviya isi yawo naikahokela nkande kulaila kwe isi ya zumbe Helode.

²¹ Mwe zuwa disagulwe Helode nakavika suche zakwe zo uzumbe, kekala mwe chigoda chakwe cho uzumbe, nakusimwila nawantu. ²² Waguta, “Suyo mntu akutamwila, mna ni yumwenga mwa milungu.” ²³ Aho, mndima ywa kwembingu ywa Zumbe amhuta Helode, kwaviya kalemele kumwinka ntogozi Chohile, niyo engilwa ni sango abanika.

²⁴ Chipindi icho, ulosi wa Chohile ujendeleza kuzagala nakukula.

²⁵ Banaba na Sauli wakomeleza indima yawo nakuogola kulaila Yelusalemu wakatenda hamwenga na Yohana Mako.

¹ Kwedibunga dya wazumile uko Antiyokiya na kuna wawoni na wahinyi. Banaba na Simoni akwitangwa mtitu na Lukiyo mkilene na Sauli na Manaeni akuzigwe hamwenga na Helode. ² Umo wakamsankanila Zumbe na kufunga, Muye Ukukile awagamba, “Nisentelani Banaba na Sauli wadamanye ndima niwetangile.”

³ Wafunga nakulombeza, nakuwajelekela mikono nakuwasigila waite.

Uko Kipulo

⁴ Banaba na Sauli wakatenda wasigilwa ni Muye Ukukile waita Seleukiya, watamba mwebahali kulaila uko kubula chisiwa cha Sipulasi. ⁵ Weze wabule Salami, walonga ulosi wa Chohile mwe nyumba zo kuvikila za Chohile. Nawehamwenga na Yohana Mako kuwambiza indima.

⁶ Wajenda mwechisiwa chose kubula Pafo, uko wabwila msai akwitangwa Bali Yesu, Myahudi akwegamba ni muwoni mdanti. ⁷ Nani mbuya ywa zumbe ywa chisiwa chikwitangwa Segiyo Paolo, mgosi mta akili ziloziye, kawetanga Banaba na Sauli kwaviya nakaunga etegeleze ulosi wa Chohile. ⁸ Mna nawakahigwa ni yudya msai akwitangwa Elima idyo ni zina dyakwe Chiyunani chani wanase kumhitula zumbe ahitukile uzumizi wa chikulisito. ⁹ Niyo Sauli zina tuhu naketangwa Paolo, nakamema Muye Ukukile, amsinya yudya msai, ¹⁰ nakumgamba, “Weye mwana Mwavu, mnkondo ywa chila chintu chedi. Kumema chila ubala wa wihi naho chila nkanana wajeza kuhitula ichindedi cha Zumbe kuchitenda ni lulimi. ¹¹ Mkono wa Zumbe naukukantile vino haluse, nautende tuntu usekuwona ulangazi wa zuwa kwa chipindi.”

Aho Elima awona chiza chikatanda mwa meso yakwe, ajeza kuzungula mntu ywa kumlongoza kwa mkono.

¹² Zumbe eze awone chiya chilaile, niyo azumila, kwaviya kehelwa vidala amahinyo ya Zumbe.

Uko Antiyokiya uko Pisidia

¹³ Paolo na weyawe watamba mwe bahali kulaila Pafu nakubula Peliga, mzi wa Pamfiliya, uko Yohana Mako kawasa nakuya Yelusalemu. ¹⁴ Wajenda kulaila Peliga nakwingila Antiyokiya uko Pisidiya, mwe zuwa dya kuhumula wengila mwe nyumba yo kuvikila nakwikala umo. ¹⁵ Yeze yasomwe masomo yakulaila mwe Sigilizi ya Musa na mawandiko ya wawoni, wakulu we nyumba yo kuvikila wasigila mntu akawagambe, “Walukolo, uneva mna ulosi wa kuwajela moyo wantu mlonge.” ¹⁶ Paolo achimala akonga kulonga,

“Waizulaeli weyangu na sawo Wayahudi wose mwi-hano mkumvikila Chohile, netegelazani! ¹⁷ Chohile ywa wantu wa Izulaeli kasagula watati zetu nakuwatenda si nkulu umo wakekala saviya wajeni uko Misili. Chohile kawalavya Misili kwa udahi wakwe mkulu, ¹⁸ naho kwa mihilimo milongo mine kawajijimiza wakatenda kwejangwa. ¹⁹ Kabalanga wantu wa si mfungate we isi ya Kanani nakuwatenda wantu wakwe watahe isi iyo. ²⁰ Yose yano yaguha kubula mihilimo magana mane na milongo mishano.

“Vikaheza vino kawenka walamuzi kubula chipindi cha muwoni Samwilu. ²¹ Weze walombeze, Chohile niyo awenka Sauli mwana Kisi akulaila mwe kabila dya Benjaminini kutenda mlamuzi kwa mihilimo milongo mine. ²² Eze amuse, Chohile amtenda Daudi Zumbe ywawo. Vino nivyo Chohile amlongele, ‘Sibunkula kugamba Daudi mwana ywa Yese nuyo hunga, mntu akunga adamanye yose hunga adamanye.’ ²³ Kulaila mo lukolo lwa Daudi, Chohile saviya alongaga kawegaila Yesu mwambula ywa

wantu wa Izulaeli. ²⁴ Umo Yesu henati kukonga ndima yakwe, Yohana kawagambila wantu wose wa Izulaeli weile masa wawo naho wabatizwe. ²⁵ Umo Yohana akakomeleza ndima yakwe, kauza wantu, ‘Mwanifanyanya miye ni yuhi? Miye suyo yudya mkugoja. Mna tegelezani, Anitimila, naho sikuwaila kuchohola sigi ze vilatu vyakwe mwe viga.’

²⁶ “Waizulaeli weyangu, walukolo wa Bulahimu na sawo Wayahudi wose mwihano mkumvikila Chohile, ulosi uno wa uhonyi uchizila suwe! ²⁷ Kwaviya wantu wakwikala Yelusalemu na vilongozi wawo hawammanyaga kugamba ni mkombola naho hawakombanyaga ulosi wa wawoni ukusomwaga mwe zuwa dya kuhumula. Wachei wautenda ulosi wa wawoni utende chindedi kwa kumkantila Yesu. ²⁸ Hamwenga neivyo hawalondole mbuli yakumkantila abanike, wamunga Pilato amkome. ²⁹ Weze waheze kudamanya chila chiya chimwamawandiko chikumlonga wamseleza kulaila mo msalaba na kumwika mwembila. ³⁰ Mna Chohile kamuyusa, ³¹ kwa mazuwa yalozize kalaila kwa wadya nakatamba nawo kulaila Galilaya kubula Yelusalemu. Vino haluse ni waukuzi wakwe kwa wantu wa Izulaeli. ³² Naswi chihano chiwegailani mbuli zedi za Chohile, mbuli idya Chohile alongaga kwa watati zetu kugamba naidamanye, ³³ kaidamanya vino haluse, walukolo wawo kwa kumtenda Yesu auyuke saviya iwandikwe mwe zabuli ya kaidi,

‘Wi mwanangu ywa chilume,
dyelo sitenda Tati yako.’

³⁴ Vino navyo nivyo Chohile alongaga kulawana no kuyuka kwa Yesu kugamba, hawoile mwembila.

‘Naniwenkeni yakukile nayajimbikwe chindedi,
yadya nayalongaga kwa Daudi.’

³⁵ Hatuhu hagamba chindedi,

‘Homleke mndima ywako awoile mwe mbila.’

³⁶ Kwaviya Daudi kamsankanila Chohile mwamazuwa yakwe, niyo abanika, kahambwa hamwenga nawatati zakwe, mwili wakwe uwoila mwembila. ³⁷ Mna yano hayalaile kwa yudya Chohile amuyuse. ³⁸ Wambuya zangu Waizulaeli, chaunga mmanye kugamba, kujinkila Yesu, ulosi wa kulekeilwa masa walongwa kwenyu. ³⁹ Chila akunga amzumile nalekeilwe masa yakwe, mbuli hejjesigwe ni sigilizi ya Musa. ⁴⁰ Msinyise, yalongigwe ni wawoni yasekulaila kwenyu kugamba.

⁴¹ ‘Kaulani, nyuwe mkubela! Mwehelwe na kubanika!

Kwaviya chiya hudamanya dyelo
ni chintu hamwizumile,
hata hegu mntu akawagambilani!’ ”

⁴² Umo Paolo na Banaba wakafosa kulaila kwe nyumba yo kumvikila Chohile, wantu wawagoneka wauye naho mwe zuwa tuhu dya kuhumula dikutumila wawagamibile mbuli izo. ⁴³ Wantu weze wahalawe homdugano, Paolo na Banaba watimilwa ni Wayahudi walozize na sawo Wayahudi walozize wahitulwe kutimila sila ya kumlonda Chohile ya Chiyahudi. Wasigilwa wasimwila nawo nakuwajela moyo wajendeleze kwikala kwa wedi wa Chohile.

⁴⁴ Zuwa dya kuhumula ditimile chila yumwenga mo mzi kabula kwetegeleza ulosi wa Zumbe. ⁴⁵ Wayahudi weze wawone fyo dya wantu niyo wamema maya nakuhigana na yose yalongigwe ni Paolo na kumhuluta. ⁴⁶ Mna Paolo na Banaba nawakalonga kwa ukankalu mkulu, nanivyedi ulosi wa Chohile ukonge usimwilwe kwenyu. Mna kwaviya muulemela naho hamkuutenda wa wakusinywa kwa kwikala kwenyu mazuwa yose, nachiwaleke nakuwaitila sawo Wayahudi. ⁴⁷ Ino niyo sigilizi chinkigwe ni Zumbe,

“Siwatenda ulangazi kwa wantu sawo Wayahudi, chani wigale wambulwe mwe isi yose.”

⁴⁸ Sawo Wayahudi weze weve imbuli iyo, welelwa na kuutogola ulosi wa Zumbe, wadya nawo wasagulwe kwa wikazi wa mazuwa yose wazumila.

⁴⁹ Ulosi wa Zumbe niyo wazagala chila hantu mo mzi. ⁵⁰ Mna Wayahudi nawawatibilinkanya vilongozi wa chilume womzi na wavyele sawo Uyahudi wakweika kulanga nawakamvikila Chohile. Wakonga kuwasulumiza Paolo na Banaba nakuwadula kuse nomzi wawo. ⁵¹ Wasigilwa niyo wapuguta tifili mweviga vyawo kwa chausa cha mahigano ayo ditende kanyo kwawo, nakwita Ikoniya. ⁵² Wanampina wa Antiyokiya welelwa vidala naho wamema Muye Ukukile.

14

Uko Ikonia

¹ Chintu saicho chilaila uko Ikoniya. Paolo na Banaba waita kwe nyumba yo kuvikila kulonga kwa ukankalu vya watenda wantu walozize Wayahudi na sawo Wayahudi wazumile. ² Mna Wayahudi hewezumile wawasongaganya sawo Wayahudi kuwahitula kuhigana na wazumile. ³ Wasigilwa wekala uko chipindi chitali, wakasimwila kwa ukankalu mbuli za Zumbe, awaukuile chindedi kugamba ulosi wawo ni wachindedi kwa kuwenka udahi wa kudamanya mpituko na vilagiso. ⁴ Wantu womzi nawepagula mabunga mairi, wamwenga nawentendele ya Wayahudi watuhu nawo kwa wasigilwa.

⁵ Wantu wamwenga sawo Wayahudi na Wayahudi, hamwenga na vilongozi wawo, wawona wawadamanye vihiye wasigilwa na kuwatowa mayuwe. ⁶ Wasigilwa weze wamanye imbuli iyo, niyo wasumkila kwemizi ya Lisitila

na Debe uko Likoniya na mwe izisi zihajihi. ⁷ Uko walonga mbuli zedi za Chohile.

Uko Lisitila na Debe

⁸ Uko Lisitila nakuna mntu chiwete ivyo elekagwa, hadahaga kujenda. ⁹ Kekala nakwetegeleza ulosi akulonga Paolo. Paolo amwona kazumila naho kahonywa, niyo amsinya, ¹⁰ niyo aguta, “Chimala mwenye”. Mntu uyo achimala nakukonga kujendajenda. ¹¹ Fyo dya wantu dize diwone chiya adamanye Paolo, wakonga kuguta kwa ulosi milongi ya Kilikoniya, “Milungu itenda saviya wantu na kuchiseila!” ¹² Wamwinka Banaba zina dya Zeu, na Paolo zina dya Heme, kwaviya nanimsimwila mkulu. ¹³ Mlavyantambiko ywa mlungu Zeu, nyumba yakwe ya mlungu nemnkanda mo mzi, kegala njeku ihambigwe na maluwa kwenchili, kwaviya yeye hamwenga nedifyo nawakonga walavye majeleko kwa wasigilwa.

¹⁴ Banaba na Paolo weze weve chiya nawakaunga wadamanye, watatula izisuche zawo kulagisa kugamba hawevene na viya vyendaga vikatendwa mgati mwe difyo wakaguta, ¹⁵ “Nimbwani mkudamanya vino? Suwe naswi chiwantu sevyo nyuwe mwili! Chihano kulonga mbuli za Chohile, kuwatenda mhituke msekudamanya mbuli zino heziligane kwa Chohile mta ujima, aumbile imbingu, ne isi, bahali na vyose vikwikala umo. ¹⁶ Aho kale kaunga wantu woseni kudamanya mbuli zawo. ¹⁷ Hata hegu halekile kwelagisa kwa sila ya kudamanya yedi, awegailani fula kulaila kwembingu naho awenkani ulozo kwa chipindi chakwe chedi, awenkani nkande na kuwamemeza mbwedo.” ¹⁸ Hata koulosi uwo, wasigilwa wadunduga kuhiga idifyo wasekulavya majeleko kwawo.

¹⁹ Wamwe wa Wayahudi walaila Antiyokiya na Ikoniya uko Pisidiya na kulaila Ikoniyo, waluvya idifyo nakumtowa mayuwe Paolo niyo wambuluzwa kunkanda komzi

wakafanyanya kugamba kabanika. ²⁰ Mna umo wanampina weze wamzunguluke, achimala nakuya komzi. Zuwa ditimile uyo hamwenga na Banaba waita Debe.

Kuya Antiyokiya uko Siliya.

²¹ Paolo na Banaba walonga mbuli zedi za Chohile uko Debe na kuwatenda wanampina walozize. Niyo wauya Lisitila na Ikoniya na Antiyokiya uko Pisidiya. ²² Wawajela nguvu wanampina na kuwajela moyo wekale mo uzumizi. Wahinya, “Chaungwa chisulumile kwingila mo Uzumbe wa Chohile”. ²³ Mwe chila nyumba yo kuvikila wasagula vilongozi wadalahala, nakuwenkiza kwa Zumbe kwa malombezi na kufunga, wawaika mwe wamizi wa wadya wazumile.

²⁴ Weze wabinde si yose ya Pisidiya, wabula Pamfiliya. ²⁵ Uko walonga ulosi Peliga nakwita Ataliya, ²⁶ kulaila uko waogola na meli wauya Antiyokiya, hantu aho nkongo walombeze wadimwe ni Chohile kwa chausa cha ndima wakudamanya haluse.

²⁷ Weze wengile Antiyokiya, wachisanya wantu we nyumba yo kuvikila hamwenga nakuwagambila yose Chohile adamanye nawo naviya avugule sila kwa sawo Wayahudi kuzumila. ²⁸ Niyo wekala na wanampina chipindi chitali.

15

Mdugano uko Yelusalemu

¹ Wantu wamwenga kulaila Yudeya wabula Antiyokiya nakuhinya wazumile, “Hamkudaha kuhonywa kubula mjelwe ngasu saviya sigilizi ya Musa ikunga.” ² Paolo na Banaba wahigana nawo vidala, niyo vyaungwa Paolo na Banaba hamwenga na watuhu uko Antiyokiya waite

Yelusalemu wakawawone wasigilwa na wadalahala mwe mbuli iyo.

³ Niyo wegalwa ni wazumile, umo wakajinka Foinike na Samaliya, wagambila wantu viya sawo Wayahudi wamhitukile Chohile, mbuli ino iwatenda wazumile weleswe vidala. ⁴ Umo wakengila Yelusalemu wahokelwa ni wantu wazumile, wasigilwa na wadalahale nakuwagambila adamanye Chohile kujinkila mwawo. ⁵ Mna wamwe wa wazumile wa bunga dya Mafalisayo wachimala na kugamba, “sawo Wayahudi waungwa wajelwe ngasu na kuhinywa watimile sigilizi za Musa.”

⁶ Wasigilwa na wadalahale wadugana hamwenga kufanyanya imbuli iyo. ⁷ Weze wajike ntamulizi ntali Petulo achimala na kugamba, “Walukolo weyangu, mvi-manyana kugamba chikale chijinkile Chohile anisagulaga mwenyu kulonga Mbuli yedi ya Chohile kwa sawo Wayahudi chani weve niyo wazumila. ⁸ Chohile amanyize fanyanyi za chila yumwenga kalagisa kuwetikila sawo Wayahudi kwa kuwenka Muye Ukukile saviya achitendile suwe. ⁹ Haungile chesimane nawo, kausiza masa yawo kwaviya wazumila. ¹⁰ Ivyo haluse, ni mbwani mkunga mumjeze Chohile kwa kuwajelekela wanampina mizigo mwe migongo haikudahika kwitulwa ni wadalahala wetu na suwe wenye? ¹¹ Sivyo ivyo! Chizumila naho chihona kwa mbazi za Zumbe Yesu, saviya weli wowo.”

¹² Fyo jima nadinyamala umo wakawetegeleza Banaba na Paolo wakasimwila mpituko na vilagiso adamanye Chohile kujinkila mwawo mwa sawo Wayahudi. ¹³ Weze wabinde kulonga, Yakobo awagamba, “Walukolo weyangu netegelazani! ¹⁴ Simoni kalavyanya viya Chohile akongile kulagisa kuwaunga sawo Wayahudi kwa kumsagula mntu kulaila mwawo watenda wakwe. ¹⁵ Ulosi uno waligana na ulosi wa wawoni na mawandiko yakukile yakugamba,

¹⁶ ‘Mbuli izo zikajika nanuye, Zumbe alonga, nanizenge uhya hema dya Daudi. Nanizenge naho hema dyangu dichakuke nakuyatenda mahame yatoge naho.

¹⁷ Ivyo wantu wose wasigale weze kwangu, na wantu wa sizose ntuhu woseni awo siwetanga watende wangu.

¹⁸ Ivyo alonga Zumbe, atendile vino vimanyike chikale chijinkile.’

¹⁹ “Ni fanyanyi zangu,” Yakobo ajendeleza, “kulonga chisekuwavinya sawo Wayahudi wakumhitukila Chohile. ²⁰ Mna, chiwawandikila kuwagambila wasekudya nkande yoyose heilenguke kwaviya ilavigwa kwe matukulu, wagosi wasekugonya wavyele wawenye wavyele nawo wasekugonywa ni wagosi wa wenye, naho wasekudya nyama ihogotolwe, hegu sakame yoyose. ²¹ Kwaviya Sigilizi za Musa zisomwa kwa chipindi chitali mwe nyumba zo kuvikila za Chohile chila mwe Zuwa dya kuhumula na mbuli zakwe zilongwa chila mzi.”

Mawandiko kwa sawo Wayahudi wazumile

²² Niyo wasigilwa na wadalahala hamwenga na wantu wazumile, wawona wagule wantu kulaila mwedifyo na kuwasigila waite Antiyokiya hamwenga na Paolo na Banaba. Wasagula wantu waidi nawaketegelezeswa ni wazumile, Yuda akwitangwa Basaba na Sila, ²³ niyo wegala mawandiko yano,

“Suwe, wasigilwa na wadalahala, walukolo wenyu wasigila ndamsa kwa walukolo wose welekwe sawo Wayahudi wakwikala Antiyokiya, Siliya na Silisiya. ²⁴ Chiva kugamba wamwenga walaile mwe idifyo dyetu wawavinya kwa ulosi wawo, mna hachiwasigile.

²⁵ Kwaivyo chidugana hamwenga nakwivana chisagule

wantu wakuwasigila kwenyu. Nawaite hamwenga na walukolo wetu Banaba na Paolo, ²⁶ welavize ujima wawo kumsankanila Zumbe dyetu Yesu Kulisito. ²⁷ Chawasigila kwenyu Yuda na Sila, wakunga wawagambileni wowo wenye milosi iyo kwa milomo yawo idya chikuwawandikilani. ²⁸ Muye Ukukile na suwe chizumila chisekuwenkani mzigo mtuhu wowose kujinka vino vikungwa, ²⁹ msekudya nkande ilavigwe kwe matukulu, msekudya sakame, msekudya nyama ihogotolwe, naho wagosi msekugonya wavyele wa wenye wavyele nawo msekugonywa ni wagosi wa wenye. Namdamanye vitana hegu mnenega ivintu ivyo. Mpeho yedi.”

³⁰ Wenkigwe izisigilizi wahalawa na kwita Antiyokiya, uko waduganya nedifyo dya wazumile nakuwenka idya ibaluwa. ³¹ Wantu weze waisome weleleswa ni mbuli ikuwajela moyo. ³² Yuda na Sila wendaga wawoni wasimwila nawo chipindi chitali kuwajela moyo na nguvu. ³³ Weze wekale kwa chipindi chisiku, wawalaga na kuwalombeza utondowazi ikaheza wauya kwa wadya wawasigile. ³⁴ Mna Sila kawona ekale hadya.

³⁵ Paolo na Banaba wahumula hadodo uko Antiyokiya, hamwenga na watuhu walozize wahinya nakulonga mbuli ya Zumbe.

Paolo na Banaba wahigana

³⁶ Hadodo Paolo amgamba Banaba, “Chuye chiwatalamkile walukolo wetu mwe chila mzi chawagambila mbuli ya Zumbe, naho chikaule wajenda vivihi.” ³⁷ Banaba nakaunga waitanye na Yohana Mako, ³⁸ mna Paolo hafanyanye kugamba nanivyedi wamguhe kwaviya hekalaga nawo kubula udumo we ndima yawo, mna ahitukaga na kuwasa uko Pamfiliya. ³⁹ Nahalaila mahigano makulu, Banaba amguha Mako niyo aita naye Sipulasi,

⁴⁰ Paolo kamsagula Sila nakuhalawa, akalombezezwa ni wazumile ahokele mbazi za Zumbe. ⁴¹ Kajinka Siliya na Silisiya, akatogeza nyumba za kuvikila.

16

Timoseo aita na Paolo na Sila

¹ Paolo katamba kubula Debe na Lisitila, uko mwanampina yumwenga endaga akekala uko akwitangwa Timoseo. Mamiyakwe nani Myahudi mkanuni mna tatiyakwe nani Myunani. ² Wazumile woseni uko Lisitila na Ikoniya waukula vyedi vya Timoseo. ³ Paolo nakonga amguhe waitanye mwe ntambo, niyo amjela ngasu kwaviya Wayahudi nawakela hantu aho, nawamanya tatiyakwe ni Myunani. ⁴ Umo wakatamba kujinka mwemizi, wawagambila wazumile sigilizi zisigilwe ni wasigilwa na wadalalaha uko Yelusalemu nakuwagamba watoze isigilizi. ⁵ Ivyo wazumile niyo wajelwa moyo mo uzumizi nakujenyela chila zuwa.

Uwoni wa msi wa Paolo uko Tilowa

⁶ Watamba kujinka si ya Filigiya na Galatiya kwaviya Muye Ukukile hawaungile walonge mbuli mwe isi ya Asiya. ⁷ Weze wabule mo mhaka wa Misiya, wajeza kwita kwe si ya Besaniya mna Muye Ukukile wa Yesu hawaungile waite. ⁸ Niyo wajinka Misiya kubula Tilowa. ⁹ Chilo icho Paolo nana uwoni nomsi nakumwona mtu ywa Makedoniya kachimala akamlombeza, “So Makedoniya uchambize!” ¹⁰ Aho Paolo eze awone uwoni uwo, nachemalanya vyedi chite Makedoniya, kwaviya nachiwona kugamba Chohile kachitanga chikalonge mbuli zedi za Chohile kwa wantu wa kudya.

Uko Filipi, ulafyo wa Lidiya

¹¹ Chihalawa Tilowa kwa meli kubula Samtilaki na zuwa ditimile chengile Nekapoli. ¹² Kulaila uko chitamba kubula Filipi, mzi wa wilaya ya nkongo ya Makedoniya, naho ni koloni dya Lumi. Chikala mazuwa yalozize kudya. ¹³ Mwe zuwa dya kuhumula chifosa mo umzi kubula hankanda ho mto, hantu nachikafanyanya Wayahudi waduganaga kulombeza. Chikala hasi na kulonga na wavyele wadugane hadya. ¹⁴ Yumwenga mwe wadya wachivile endaga Lidiya kulaila Tiyatila, mtaga suche za langi ya zambalau. Nani mvyele akumvikila Chohile, Zumbe naye kamgubuilda umanyi wakwe kusinya viya Paolo nakalanga. ¹⁵ Yeye hamwenga na wantu wa kaya weze wabatizwe, kachigoneka, “Soni mwikale mkaya mwangu hegu mviwona kugamba miye ni mkanuni kwa Zumbe.” Kachitintisa chite.

Mwe Dijeleza uko Filipi

¹⁶ Zuwa dimwenga umo chikaita hantu hokulombeza, chihokelwa ni mndima mdodo ywa chivyele mta mpepo yamtendaga adahe kuwona yakwiza. Nakawapatila hela ziloziwe wagoli wakwe kwa kuwawonela yakwiza kuwalagula wantu. ¹⁷ Kamtimila Paolo na suwe akaguta, “Wantu wano niwandima wa Chohile akulise! Wakugambila viya mkudaha kuhonywa!” ¹⁸ Kadamanya ivyo kwa mazuwa yalozize, vimlekile Paolo ahiwe niyo aihutukila impepo kuigamba, “Kwa zina dya Yesu Kulisito nakunga umlawe!” Aho mpepo iyo niyo yamlawa.

¹⁹ Wagoli wakwe weze wabunkule kugamba isila yawo yo kwingiza hela ita, wawagwila Paolo na Sila na kuwega kwevilongozi mo lumpe. ²⁰ Wawegala kwa wakulu wa Chilumi na kugamba, “Wantu wano ni Wayahudi, naho wachigaila nkondo mo mzi. ²¹ Wahinya mazwela yakuhigana na sigilizi zetu, chiwakaya wa Lumi, naho

hachikudaha kuzihokela na kuzitimila.” ²² Idifyo nadyo dyengila mo kuwahuta Paolo na Sila.

Niyo wakulu wawaunga Paolo na Sila wahambulwe izisuche nakuhutwa. ²³ Weze wahutishwe, wadulwa kwedijejeza, msinyi ywe idijejeza naye aungwa avugalise ulwivi. ²⁴ Eze ahokele isigilizi iyo, mchimaila uyo awadula kundani hale nakuwanyinya iviga vyawo mwe magoda yazamile.

²⁵ Chilogati Paolo na Sila nawakalombeza nakumchemela Chohile, wavugailwe watuhu nawakawategeleza. ²⁶ Ahadya kwalaila chisingisa chikulu chisingise umsingi we idijejeza. Aho nyivi zose zakomoka, minyololo nayo iwalawa wavugailwa woseni. ²⁷ Msinyi wedijejeza enuka, eze akaule nyivi zedijejeza zikomoka, niyo afanyanya kugamba wavugailwa wasumka, niyo aguha bamba dyakwe chani ekome. ²⁸ Mna Paolo kagutisa, “Usekwekoma! Woseni chihano!”

²⁹ Msinyi asigila taa zikalwe, engila kundani, agwa kuno akazingiza mwe viga vya Paolo na Sila. ³⁰ Niyo awalongoza kuse na kuwauza, “Mazumbe, nidamanye chibwani nihonywe?”

³¹ Wahitula, “Mzumile Zumbe Yesu, nawe nauhonywe, weye hamwenga nekaya yako.” ³² Niyo walonga mbuli yedi ya Zumbe na kwa watuhu wemwekaya yakwe. ³³ Mwechilo chiya msinyi kawaguha nakuwasunta nkwenje zawo, yeye hamwenga ne nyumba yakwe yose niyo wabatizwa. ³⁴ Niyo awegala Paolo na Sila kwekaya yakwe na kuwenka nkande wadye. Uyo hamwenga nekaya yakwe yose weleswa kwa viya wamzumila Chohile.

³⁵ Mtondo wakwe wakulu wa Lumi wasigila wankondo, wakagamba “Walekeni wantu awo waite.”

³⁶ Ivyo msinyi amgamba Paolo, “Wakulu wasigila weye na Sila mlekelwe. Mwadaha kuhalawa, naho mjende mpeho.”

³⁷ Mna Paolo awagamba wadya wankondo, “Hachawonekaga wabanasi, mna chihutwa mwa meso ya wantu, naho chiwakaya wa Lumi! Niyo wachijela mwedijeleza. Vino haluse wachunga chihalawe chinyele. Sivyo ivyo! Wakulu wa Lumi wenye weze hano wachilekele.”

³⁸ Wakulu wa wankondo wegala imbuli iyo kwa wakulu wa Lumi, weze weve kugamba Paolo na Sila ni wakaya wa Lumi, wogohesa. ³⁹ Ivyo waita wakawafikile madi, niyo wawalongoza kulaila kuse kwedijeleza na kuwalombeza wahalawe homzi. ⁴⁰ Paolo na Sila wahalawa hedijeleza na kwita kwe kaya ya Lidiya. Uko wadugana na wazumile, wasimwila nawo mbuli za kuwajela moyo na kuhalawa.

17

Uko Sesalonike

¹ Paolo na Sila watamba kujinka Amfipoli na Apoloniya na kubula Sesalonike, uko nakuna nyumba yo kuvikila.

² Kulawana na viya azwele Paolo kaita kwe nyumba yo kuvikila. Uko mwe mazuwa matatu ya kuhumula katamwila na wantu kwa milosi ya mawandiko, ³ kulonga mawandiko nakuwagambila kugamba Kulisito Mkombola aungwa asulumizwe nakuuyuka. “Yuno Yesu huwagambileni,” Paolo agamba, “nuyo Kulisito Mkombola.” ⁴ Wamwenga wahokela na kutenda hamwenga na Paolo na Sila, nivyo navyo watendile wavyele vilongozi na fyo kulu dya Wayahudi wakuvika kwa Chohile.

⁵ Mna Wayahudi wamwenga wengila finju, wachisanya wantu wehiye mwamagwilo, wadamanya bunga nakukonga nkumbizi mo mzi. Waguluka kwe kaya ya mntu yumwenga akwitangwa Yasoni mokuwazungula

Paolo na Sila wawegale kwedibunga. ⁶ Mna weze wadunduge kuwalondola, wambuluzwa Yasoni na wazumile wamwenga nakuwegeila wakulu wa mzi kuno wakaguta, “Wantu wano wegala nkondo chilahantu! Haluse wengila homzi wetu, ⁷ naye Yasoni nakawaika mwe kaya yakwe. Woseni wahigana naizisigilizi za mkulu ywa Lumi, wakagamba kuna zumbe mtuhu, zina dyakwe nuyo Yesu.” ⁸ Kwa ulosi uno wajela nkama idifyo na wakulu womzi. ⁹ Wakulu wawaunga Yasoni na watuhu walihe hela zikungwa walekelwe waite.

Uko Belaya

¹⁰ Chilo chize chingile, wazumile wawegala Paolo na Sila Belaya. Weze wengile niyo waita kwe nyumba yo kuvikila. ¹¹ Wantu kuya nawakeva kujinka wa Sesalonike. Wetegeleza ulosi kwa kuungisa, naho chila zuwa nawakasoma mawandiko kukaula hegu viya Paolo nakalonga nichindedi. ¹² Wazumile walozize, na wavyele wakulu walozize wa Chiyunani na wagosi walozize wa Chiyunani wazumila. ¹³ Mna umo Wayahudi uko Sesalonike weze weve kugamba Paolo nakalonga mbuli ya Chohile uko Belaya, wengila kuya nakukonga kutisa na kutibilinkanya idibunga. ¹⁴ Aho wazumile wamwigala Paolo mpwani, mna Sila na Timoseo wekala Belaya. ¹⁵ Wantu wamwigalaga Paolo wabula Aseni niyo wawogola kuya Belaya wakatenda nasigilizi kulaila kwa Paolo kugamba Sila na Timoseo wasunguze kumtimila.

Uko Aseni

¹⁶ Umo Paolo akawagoja Sila na Timoseo uko Aseni, vimwihiya vidala eze awone umzi umema matukulu. ¹⁷ Ivyo niyo alafya na Wayahudi mwe zinyumba zo kuvikila na sawo Wayahudi wakuvika kwa Chohile, namwo lumpe chila zuwa mwa wantu woseni wakujinka mjihi.

¹⁸ Wamwenga mwa Waepikulo na Wasitoiko wahinyi wahigana naye. Wamwenga wauza, “Yuno mhezi aunga achigeze?”

Watuhu wahitula, “Awoneka akalonga mbuli za milungu mijeni.” Walonga ivyo kwaviya Paolo nakalonga mbuli za Yesu na uyuso. ¹⁹ Ivyo niyo wanguha Paolo, wamwigala kwechitala cho umzi chikwitangwa Aleopago, akagamba, “Chaunga chimanye mahinyo yano mahya ukulonga. ²⁰ Vimwenga chikukwiva ukulonga nivijeni kwetu, chaunga chimanye yagaze.” ²¹ Kwa wekazi woseni wa Aseni nawajeni nawakekala hadya waguha chipindi chawo choseni wakalonga nakwetegeleza chintu chihya.

²² Paolo achimala mwe chitala chomzi nakulonga, “Nawawona kwa chila sila nyuwe wantu wa uko Aseni mwatoza dini. ²³ Kwaviya umo hajinka mo mzi wenyu siwona nchanja yo mkuvikila, siwona vikilo diwandikwe, ‘Kwa mlungu hekumanyika’. Mwamvikila, mna hamumanyize, uyo nuyo huwagambilani. ²⁴ Chohile, aumbile isi navyoseni vimndani mwakwe, nuyo Zumbe ywa kwembingu neisi naye hakwikala mwe nyumba za mlungu zidamanywe ni mikono ya wantu. ²⁵ Naho hakunga chochose chikudaha kumwinka kwa kumdamanyiza, kwaviya uyo mwenye nuyo akulavya wikazi na nkande na chila chintu kwa chila yumwenga. ²⁶ Kulaila kwa mntu yumwenga kaumba wantu wa si zose mwe isi nakuwata-tenda wekale mwe isi yoseni. Uyo mwenye kawaikiya chipindi na hantu wakunga wekale. ²⁷ Kadamanya ivyo chani wantiile, vikadahika wamlonde kwa kupampasa. Mna Chohile he hale na hata yumwenga mwetu, ²⁸ saviya yumwenga alongaga, ‘Mndani mwakwe chekala nakujenda nakuhumula.’ Ni saviya mashaili yenyu yamwenga yakugamba, ‘Suwe naswi chiwanawe.’

²⁹ Kwaviya chiwana wa Chohile, chisekufanyanya kugamba kekala saviya umbo dya zahabu hegu dya hela hegu dya yuwe, vidamanywe kwa umanyi wa mntu.

³⁰ Chohile umo chikale nakatenda saviya hakuwona uhezi naukadamanywa kwaviya wantu na hawammanyize, mna vino haluse awaunga chila yumwenga chila hantu weile masa yawo. ³¹ Kaika zuwa dyakukantila isi njima kwa wedi kujinkila mntu asagule. Kailavyanya imbuli ino kwa chila yumwenga kwa kumuuyusa umntu uyo!”

³² Umo wakamwiva Paolo akalonga mbuli za kuuyuka, wamwenga wamseka kwa kumbela, mna watuhu wagamba, “Chakunga usimwile imbuli ino naho.”

³³ Paolo naye ahalawa homdugano. ³⁴ Wantu wamwenga wamwitikila nakuzumila, mgati mwawo nani Diyonisiyo, mntu ywa chitala, naho nakuna mvyele akwitangwa Damali, na wantu watuhu.

18

Uko Kolinto

¹ Eze ajike aho, Paolo ahalawa Aseni kwita Kolinto.

² Uko kadugana na Myahudi akwitangwa Akila, elekwe Ponto, alaile Italiya mazuwa majeche yajinkile hamwenga na mkaziwe Pilisiliya, kwaviya Kilaudiyo kawaunga Wayahudi wakulawe Lumi. Paolo kaita akawakaule,

³ nakuhumula kudamanya ndima nawo, kwaviya nakekala kwa kudamanya mahema, saviya nawakadamanya.

⁴ Alafyaga nawo mwe nyumba zo kuvikila chila mwe mazuwa dya kuhumula, kujeza kuwakwesa Wayahudi na Wayunani.

⁵ Sila na Timoseo weze wengile kulaila Makedoniya, Paolo kaguha chipindi chakwe choseni kulonga imbuli idya, kuwagambila Wayahudi kugamba Yesu nuyo Kulisito Mkombola. ⁶ Weze wamhige na kumhuluta, kakupuguta

iditifili mwe suche yakwe saviya kanyo nakuwagamba, “Uneva mkaga, ni lwenyu wenye! Miye simuli. Kukongela vino haluse naita kwa sawo Wayahudi.” ⁷ Ivyo niyo ahalawa kwita kwikala mwe kaya ya Hemkaya ywa Uyahudi akwitangwa Tito Yusito, nakamvikila Chohile, kaya yakwe na ihakana na nyumba yo kuvikila. ⁸ Kilisipo, chilongozi ywa nyumba yo kuvikila, kamzumila Zumbe, hamwenga nekaya yakwe yoseni, wantu walozize watuhu wa Kolinto weva imbuli iyo, wazumila niyo wabatizwa.

⁹ Chilo chimwenga Paolo kezilwa ni uwoni wa Zumbe kumgamba, “Usekogoha, mna longa, naho usekuleka, ¹⁰ kwaviya nihamwenga naweye. Hahali akudaha kukulumiza, kwaviya walozize we mwomzi uno ni wantu wangu.” ¹¹ Ivyo Paolo ekala uko kwa mhilimo umwenga na nusu akahinya wantu mbuli za Chohile.

¹² Umo Galiyo eze atendwe mkulu ywa Chilumi ywa Akaya, Wayahudi wa kuya wadugana hamwenga, wamgwila Paolo nakumwigala kwe chitala. ¹³ Wagamba “Mntu yuno ajeza kuwakwesa wantu wamvikile Chohile mwe sila ikuhigana na sigilizi!”

¹⁴ Paolo nakaunga alonge umu Galiyo akalonga kwa Wayahudi, “Uneva ino nani mbuli ihiye hegu ubanasi udamanywe, navitende vyedi kwa miye kuwaguhila nyuwe Wayahudi. ¹⁵ Mna kwaviya ni mahigano ya ulosi na mazina na sigilizi zenyu wenye, nyuwe wenye mwaungwa msinyise. Sanitende mkanta wa vintu saivyo!” ¹⁶ Niyo awausa mwechitala. ¹⁷ Woseni niyo wamgwila Sosiseni, chilongozi ywa nyumba yo kuvikila, niyo wamtowa mwechitala. Mna Galiyo hawone ni mbuli.

¹⁸ Paolo kekala hamwenga nawazumile uko Kolinto kwa mazuwa alozize, niyo awasa nakwita kwa meli Pilisiliya na Akila kwita Siliya. Umo hewenati kulawa Kenikileya kamoga umtwi wakwe kwaviya nakaika nazili.*

¹⁹ Wengila Efeso, uko Paolo kakulawa Pilisila na Akila. Kaita kwe nyumba yo kuvikila kulafya na Wayahudi.

²⁰ Wantu wamlombeza ekalekale, mna havyungile. ²¹ Mna kawagambila umo akahalawa, “Uneva Chohile akaunga nanuye kwenyu.” Ivyo niyo ahalawa Efeso.

²² Eze engile Kaisaliya, aita Yelusalemu nakulamsa wantu wa nyumba yo kuvikila, niyo aita Antiyokiya. ²³ Eze ekalekale uko, ahalawa nakujinka mzi wa Galatiya na Filigiya, akawajela moyo wanampina wose.

Apolo uko Efeso na Kolinto

²⁴ Mwechipindi icho Myahudi akwitangwa Apolo, elekagwa Isikandaliya, abulaga Efeso. Nani mntu asomile naho amanyize mawandiko. ²⁵ Nakahinywa sila ya Zumbe, kwa kungisa kwakwe kahinya kulonga vyedi ichindedi cha Yesu. Mna nakamanya mbuli za ubatizo wa Yohana uwodu. ²⁶ Kakonga kulonga kwa ukankalu mwe nyumba zo kuvikila. Pilisiliya na Akila weze wamwive, waita naye kukaya nakumhinya vyedi sila ya Chohile.

²⁷ Apolo niyo awona aite Akaya, ivyo wanampina wa Efeso wamwambiza kwa kuwagambila wanampina uko Akaya, kuwaunga wamhokele. Eze engile katenda mwambizi mkulu kwa wadya wazumile kwa wedi wa Chohile.

²⁸ Kwaviya kwa mahigano makulu kawahuma Wayahudi mwe lafyo holumpe lwa wantu kwa kuwalavyanyiza mwa mawandiko kugamba Yesu nuyo Kulisito Mkombola.

* 18:18 kaika chilagiso, Kumoga umtwi kwa Chiyahudi ni chilagiso kugamba kuna cheliso chikigwe.

19

Paolo uko Efeso

¹ Umo Apolo ne Kolinto, Paolo katamba kujinka mndani mwe si kwingila Efeso. Uko kabwila wanampina wamwenga ² wawauza, “Namhokela Muye Ukukile umo mwazumilaga?”

Wahitula, “Hachinati hata kwiva kuna Muye Ukukile.”

³ Paolo auza, “Nivyedi, mhokela ubatizo wi vivihi?”

Wahitula, “Ubatizo wa Yohana.”

⁴ Paolo agamba, “Ubatizo wa Yohana nawiyaho kwa wadya weile masa yawo, naho kawagambila wantu wa Izraeli kumzumila yudya akunga amtimile, nuko kugamba, Yesu.”

⁵ Weze weve ivyo, wabatizwa kwa zina dya Zumbe Yesu. ⁶ Paolo kawajelekela mikono yakwe, Muye Ukukile awenjila, wasimwila kwa milosi mijeni na kulongela mbuli ya Chohile. ⁷ Nawakabula wagosi mlongo na waidi.

⁸ Paolo enjila mwe nyumba zo kuvikila na mwe myezi mitatu kalonga na wantu kwa ukankalu, akalafya hamwenga nawo kuno akajeza kuwalagisa ichindedi mo Uzumbe wa Chohile. ⁹ Mna wamwenga wawo wawona ni uhezi naho hawazumile, na mwe idifyo dyoseni walonga vihiye mwe sila ya Zumbe. Ivyo Paolo awasa nakuwaguha wadya wanampina, naho chila zuwa nakalafya nawo mwe chumba chikulu cha mntu akwitangwa Tilanosi. ¹⁰ Vino vijendeleza kwa mihilimo midi, vitendile wantu woseni nawakekala mo umzi wa Asiya, woseni Wayahudi na sawo Wayahudi, waiva mbuli ya Zumbe.

Wana Sikewa

¹¹ Chohile nakadamanya mpituko hezizweleke kujinkila mwa Paolo. ¹² Hata vitambala vya mwe mikono na suche nakavika nazikenkigwa wanyonje, manyonje

yawalawa, mpepo nchafu nazo ziwalawa. ¹³ Wayahudi wamwenga nawakatamba nakugulusa mpepo nawo wajeza kwa zina dya Zumbe Yesu kudamanya vino. Walonga mwe mpepo nchafu, “Nakunga kwa zina dya Yesu, dilongwe ni Paolo.” ¹⁴ Wana mfungate wa Sikewa, Mlavyantambiko mkulu ywa Chiyahudi wendaga mgati mwa awo wendile wakadamanya ivyo.

¹⁵ Mna mpepo nchafu yawagamba, “Simmanya Yesu, naho simmanya Paolo, mna nyuwe, mwiwahi?”

¹⁶ Uyo mntu mta mpepo nchafu kawapilikila niyo awahuma nguvu. Wasumka kulaila kweikaya yakwe, walumile na suche zawo zitatulwe, wemwazi. ¹⁷ Wayahudi na Wagiliki woseni na sawo Wayahudi nawakekela Efeso weva imbuli iyo, wengilwa ni woga, zina dya Zumbe Yesu niyo dyatunyiswa. ¹⁸ Wazumile walozize weza, wakazumila mo lumpe lwa wantu walekeilwe masa wadamanyaga. ¹⁹ Waozize na wakaloga wegala vitabu vyawo vikokwe moto mwa meso. Samani yakwe ibula matundu yakulihwa mntu zuwa dimwenga, magana mlongo milongo mishano. ²⁰ Mweisila ino ulosi wa Chohile uzagala na kutenda na nguvu.

Ngavungavu uko Efeso

²¹ Yano yeze yaheze kulaila, Paolo awona aite Yelusalemu kugwila Makedoniya na Akaya. Agamba, “Hajika kwita uko, nitalamkile Lumi nako.” ²² Kasigila wambizi wakwe waidi, Timoseo na Elasito waite Makedoniya, yeye kahumula mazuwa majeche mo mkowa wa Asiya.

²³ Nani mwe ichipindi chino nakulaila nkunto nkulu uko Efeso kwa chausa cha sila ya Zumbe. ²⁴ Msana heza yumwenga akwitangwa Demetiliyo kadamanya miliganyo ya wazumba wa heza wa kuvikila mlungu Atemi, ndima yakwe iyo naikawenka wandima wakwe vilozize. ²⁵ Ivyo

awetanga woseni hamwenga na watuhu nawakadamanya ndima saiyo nakuwagamba, “Wagosi, Mvimanya kugamba ugoli wetu walaila mwendima ino. ²⁶ Haluse, mwaviwona nakwiva nyuwe wenye vino yuno Paolo akudamanya. Agamba milungu ikudamanywa kwa mikono ya wantu siyo milungu, naho kadaha kukwesa walozize, woseni wa hano Efeso namjihi mo mkowa mjima wa Asiya. ²⁷ Kuna nkondo ino, kugamba, ndima yetu ino naibelwe. Sivyo ivyo du, naho kuna nkondo kugamba nyumba ya mlungu Atemi naitende siyo chintu naho ukulu wakwe naubalangwe. Ulungu kuvikilwa ni chila yumwenga mwe Asiya na isi njima!”

²⁸ Idifyo dize dive ulosi uwo, wehiwa nakukonga kuguta, “Atemi ywa Efeso ni mkulu!” ²⁹ Mzi mjima umema ngavungavu. Bunga dimgwila Gayo na Alisitaliko, Wamakedoniya waidi nawakatamba na Paolo, niyo wakuguluka nawo he nyumba ya misezigo. ³⁰ Paolo nakaunga engile mwe difyo, mna wanampina wamlemeza. ³¹ Wakulu wamwenga wa Asiya, wambuyaze, nawo nawasigila wakamlombezesa asekwelagisa kwe nyumba yemisezigo. ³² Chipindi icho fyo jima nadimwe ngavungavu, wantu wamwenga nawakagutila chintu chimwenga, watuhu nawakagutila chituhu, kwaviya walozize nahawavimanyize chiwaduganye. ³³ Wantu watuhu waviwona kugamba Isikanda naana chakusimwila, kwaviya Wayahudi wamwika moso. Niyo Alekizanda ahungila wantu mikono wanyamale, niyo ajeza kwehonya. ³⁴ Mna weze wabunkule kugamba ni Myahudi, woseni wagutila hamwenga mwe chimwe kwa masa maidi, “Atemi ywa Efeso ni mkulu!”

³⁵ Kubindilikila, kalani wo umzi anyamaza idifyo. Agamba, “Waefeso weyangu, chila yumwenga kavimanya kugamba mzi wa Efeso ni mwika nyumba ya mlungu

Atemi na ya yuwe dikuvikilwa digwele kulaila kwembingu. ³⁶ Hahali akudaha kulemela yano. Kwaivyo, mnyamale dyii naho msekudamanya chochose kwa nguvu. ³⁷ Muwaleta wano wantu hano hewebaile chintu kulaila mwe nyumba ya mlungu hegu kumhuluta mlungu ywetu. ³⁸ Uneva Demetiliyo na wandima wakwe wana dyodyose mwa mntu yoyose, china udahi na mazuwa ya chitala, masa yadaha kulahwa uko. ³⁹ Mna hegu mna chochose chikujinka viya mkunga, chilamulwe mwe midugano dya wekazi. ⁴⁰ Kwaviya chino chize chilaile dyelo, kuna nkondo nakulaile ngavungavu. Havikanike kwetu kwe ingavungavu iyo, naho hachidahe kwegombela vyedi.” ⁴¹ Eze alonge ivyo, avugala umdugano.

20

Kubula Makedoniya na Ugiliki

¹ Ingavungavu idya ya Efeso ize inyamale, Paolo kawetanga hamwenga wanampina na kuwafunda kwa kuwenka moyo. Niyo ahalawa aita Makedoniya. ² Ajinka imizi idya nakuwenka moyo wantu kwa losi ulozize. Niyo abula Ugiliki, ³ kekala uko kwa myezi mitatu. Nakemalanya vyedi kwita Siliya eze abunkule nakuna Wayahudi wakumtegela, awona auye kugwila Makedoniya. ⁴ Sopatilo mwana Pilo kulaila Beloya, kaita naye, ivyo naho Alisitaliko na Sekundo, kulaila Sesalonike, Gayo kulaila Debe, Tikiko na Tilofimo, kulaila mkowa wa Asiya na Timoseo. ⁵ Walongolaga nakuchigoja Tilowa. ⁶ Chitamba mwe meli kulaila Filipi ize iheze ingasu ye migate heijeligwe hamila, mazuwa mashano yatimile chihangana nawo uko Tilowa, uko chikala mazuwa mfungate.

Udumo wa Paolo wa kutalamkila Tilowa

⁷ Mwe zuwa dya nkongo dya mazuwa mfungate chisingi chidugana kudyana ndala. Paolo asimwila na wantu, kwaviya nakaunga ahalawe zuwa dikutimila, kajeleza kusimwila kubula chilo gati. ⁸ Taa zilozize nazikalangaza kulanga mwe chumba kwe golofa chadugane. ⁹ Mbwanga yumwenga akwitangwa Eutiko nakekala hedidilisha, Paolo nakajendeleza kusimwila, Eutiko nakasinka vidala, vimlekile akatowa mgono niyo alagala kulaila kwegolofa ya katatu kubula hasi. Weze wamwinule kabanika kale. ¹⁰ Mna Paolo kasela niyo edula mlanga mwakwe akamkumbatila. Agamba, “Msekogoha, achi mjimal!” ¹¹ Niyo auya kulanga, abesula mgate, nakudya. Eze asimwile nawo kwa chipindi chitali, kubula chisingi, Paolo niyo ahalawa. ¹² Wamwigala yudya mbwanga kukaya emjima kuno welelwa.

Kulaila Tilowa kwita Mitilene

¹³ Suwe nachilongola na meli kwita Aso, uko nachinguha Paolo. Kachigamba kudamanya ivyo, kwaviya nakaita uko kwa kujinkila si inyaile. ¹⁴ Umo achibwile Aso, chimkweza mwe meli kwita Mitilene. ¹⁵ Chilawa kudyana kwingila Chiyo zuwa ditimile. Zuwa dimwenga ditimile chingila Samo, zuwa ditimile chingila Mileto. ¹⁶ Paolo kawona aite kujinka Efeso, chani asekwaza chipindi chochose mo mkowa wa Asiya. Nakaunga asunguze kwingila Yelusalemu mwe zuwa dya Pentekoste uneva vikadahika.

Ulosi wa Paolo kulaga wa vilongozi wadalalahale wa Efeso.

¹⁷ Paolo kasigila ulosi kulaila Mileto kwita Efeso, akawaunga vilongozi wadalalahale wa nyumba yo kuvikila wamhokele. ¹⁸ Weze wengile, awagamba, Mvamanya viya nidamanye chipindi choseni nihamwenga nanywi, kukongela zuwa dya nkongo ningile mwe

mkowa wa Asiya. ¹⁹ Nadamanyaga saviya mndima ywa Zumbe kwa untu woseni na mesozi yalozize chipindi chidala chezaga kwa chausa cha ubala wa Wayahudi wamwenga. ²⁰ Mvimanya kugamba silekile kuwalonga chochose chakuwambiza mna siwahinya mo lumpe na mwe izikaya zenyu. ²¹ Silonga kwa woseni Wayahudi na sawo Wayahudi kugamba wamhitukile Chohile kwa kweila masa yawo wamzumila Zumbe ywetu Yesu. ²² Vino haluse, kwa kumwiva Muye Ukukile naita Yelusalemu, simanyize chikunga chinilaile kudya. ²³ Sivimanya du kugamba mwe chila mzi Muye Ukukile kanilonga kugamba chifungo na nkunto vyanigoja. ²⁴ Mna siku-fanyanya ujima wangu ni chintu cha kusinya kwangu, saviya kubindiliza ndima nihokele kulaila kwa Zumbe Yesu, ndima ya kulonga mbuli yedi ya wedi wa Chohile.

²⁵ “Sijinkila mwa nyuwe woseni, halonga Uzumbe wa Chohile. Haluse sivimanya kugamba hahali mwenyu naniwone naho. ²⁶ Kwaivyo nawaukwilani vino dyelo, yumwenga mwenyu anaga, miye simuli. ²⁷ Kwaviya silekile kuwagambilani viya vyoseni akunga Chohile. ²⁸ Ivyo mwesinyise mwedifyo dyoseni Muye Ukukile awaikiye nyuwe mtende wasinya wakwe. Tendani wadimi wa wantu wa nyumba yo kuvikila Chohile, adamanye mwenye kwa sakame ya Mwanawe. ²⁹ Sivimanya kugamba hajika kuhalawa, mauzi nayeze kwenyu, nayo hayasigaze mntu mwedifyo. ³⁰ Chipindi cheza wantu wamwenga mwe difyo dyenyu nawadante na kuwagulusa wanampina wawatimile. ³¹ Msinyise, naho mkumbuke kugamba kwa mesozi yalozize, chilo na msi, sihinya chila yumwenga wenyu kwa mihilimo mitatu.

³² “Haluse nawaika mwe ludimo lwa Chohile na wa ulosi wakwe wa mbazi, ukudaha kuwazenga mwe uzumizi nakuwenkani ujimbiko Chohile akuwenka wantu

wakwe woseni. ³³ Saungaga hela zenyu hegu zahabu hegu suche. ³⁴ Nyuwe mvimanya kugamba nadamanyaga ndima kwa mikono yangu kuhokela chochose miye na mbuya zangu chaungaga. ³⁵ Siwalagisani mwe vintu vyoseni kugamba kwa kudamanyisa ndima savino chiwambize hewekwedaha, kukumbuka ulosi alongaga Yesu mwenye akagamba, ‘Kuna mwile utendese mwe kulavya kujinka kuhokela.’ ”

³⁶ Paolo eze akomeleze, afika madi nawo naku-lombeza. ³⁷ Woseni nawakaila wakamkumbatila wamlage. ³⁸ Wengila chinyulu vidala kwaviya alongaga kugamba hawamwone naho. Niyo waita naye kwe meli.

21

Paolo aita Yelusalemu

¹ Chiwalaga wekale mpeho niyo chahalawa. Chize chajike kutamba mwa mazi chibula Kosi, zuwa ditimile chingila Lodo, kulaila hadya chijendeleza kubula Patala. ² Uko chibwila meli ikwita Foinike, chingila nakutamba nayo. ³ Chingila hantu hakudaha kuiwona Sipulasi, niyo naho chatamba kwamwenye mzi mwa Siliya. Chibula Tilo, imeli naikaseleza mizigo yakwe. ⁴ Kudya chibwila wanampina wamwenga na kwikala nawo kwa mazuwa mfunigate. Kwa udahi wa Muye wamgamba Paolo asek-wita Yelusalemu. ⁵ Mna chipindi chetu cho kwikala nawo chize chibule, chihalawa kujendeleza ne ntambo yetu. Woseni hamwenga na wavyele wawo na wana wawo, chitanya kuse komzi mnkanda mwe bahali, uko woseni chifika madi kumlombeza Chohile. ⁶ Niyo chalagana woseni, chengila mwemeli wowo nawo wauya kukaya.

⁷ Chijendeleza ne ntambo yetu, kulaila Tilo kubula Tolemayi, uko chiwalamsa wazumile niyo chekala nawo

hamwenga kwa zuwa dimwenga. ⁸ Zuwa ditimile chihalawa kwingila Kaisaliya. Kudya chikala mwe kaya ya mlonga wa ulosi wa Chohile akwitangwa Filipino, yumwenga mwa wantu mfungate wasagulagwa wambizi uko Yelusalemu. ⁹ Mntu uyo nana wana wane wa chivyele hewenati kusolwa wakulonga ulosi wa Chohile. ¹⁰ Nachikudya kwa mazuwa yalozize umo muwoni akwitangwa Agabo engilaga akalaila Yudeya. ¹¹ Kachibasa, aguha msipi wa Paolo, enyinya mweviga vyakwe nemikono, akagamba, “Vino nivyo Muye Ukukile akulonga, Mta umsipi uno nanyinywe savino ni Wayahudi wa Yelusalemu, naho nawamlekele kwa Sawo Wayahudi.”

¹² Chize chive vino, suwe hamwenga nawatuhu chimlombezesa Paolo asekwita Yelusalemu. ¹³ Mna kahitula, “Mwadamanya mbwani, kwila savino nakunusa tama? Sikala vyedi siyo kwa kunyinywa du uko Yelusalemu mna hata kubanika kwa chausa cha Zumbe Yesu.”

¹⁴ Chidunduga kumgamba usekwita, ivyo chamleka nakugamba, “Viya akunga Zumbe navidamanyike.”

¹⁵ Chize chiheze kuhumula hadodo, chamalanya vyedi vintu vyetu kwa kwita Yelusalemu. ¹⁶ Wamwenga wa wanampina kulaila Kaisaliya nawo chijesanya niyo wachigala hekaya ya mntu chikunga chikale naye. Mnasoni, nanimntu akulaila Sipulasi, azumile mwe mazuwa ya nkongo.

Paolo amtalamkila Yakobo

¹⁷ Chize chingile Yelusalemu, wazumile wachihokela welelwa. ¹⁸ Zuwa ditimile chijesanya na Paolo kwa kumkaula Yakobo, vilongozi wadalalahale woseni wa nyumba yo kuvikila naweyaho. ¹⁹ Paolo kawalamsa nakuwenka ulosi uchintile wa chilachintu Chohile adamanye mwa sawo Wayahudi kwa ndima yakwe.

²⁰ Weze wamwive, woseni wamtogola Chohile. Niyo

wagamba, “Mlukolo ywetu Paolo, waviwona viya magana milongo ya Wayahudi wazumile, na viya wakutongela izisigilizi. ²¹ Wagambilwa kugamba naukahinya Wayahudi woseni nawekekala kwe si za sawo Wayahudi kuleka sigilizi za Musa, kuwagamba wasekujela ngasu wana wawo hegu kutimila viya vikungwa ni Wayahudi. ²² Weva chindedi kugamba kwingila. Togola, chidamanye mbwani naho? ²³ Vino nivyo chikunga chidamanye. Hana wantu wane hano waikiye nazili. ²⁴ Jesanya nawo utende nawo hamwenga mwe ngasu yo kulenguswa nakuwalihila, wamogwe fili zawo. Mwe isila ino chila yumwenga namanye kugamba hahana chindedi mwe ayo wagambilwe mwako, mna weye mwenye wekala kutimila sigilizi za Musa. ²⁵ Mna kwa sawo Wayahudi wazumile, chiwegaila mawandiko kuwagambila chiwona wasekudya nkande yoyose ilavigwe majeleko kwe matukulu, hegu sakame yoyose, hegu nyama yoyose ihogotolwe, naho wasekudamanya uchilanga.”

²⁶ Zuwa ditimile Paolo kaguha wadya wantu niyo elengusa hamwenga nawo. Niyo aita kwe Nyumba nkulu ya Chohile kuwagambila yaungwa mazuwa mengahi kubula ukomelezo wa ulenguswa, umo majeleko nayalavigwe kwa chila yumwenga.

Paolo agwilwa mwe Nyumba nkulu ya Chohile

²⁷ Mna iviya mazuwa mfungate yakonga kusila, Wayahudi wamwenga kulaila mkowa wa Asiya wamwona Paolo mwe Nyumba nkulu ya Chohile. Wadijela maya idifyo jima niyo wamgwila Paolo. ²⁸ Wagutila, “Wantu wa Izulaeli! Chambizeni! Yuno nuyo mntu akwita chila hantu akahinya chila yumwenga kuhigana na wantu wa Izulaeli, sigilizi za Musa na Nyumba nkulu ya

Chohile. Vino haluse kaleta sawo Wayahudi mwe Nyumba ya Chohile na kuhajela uzavu hantu hano hakukile!”
²⁹ Walonga vino kwaviya wamwona Tilofimo kulaila Efeso na Paolo mwomzi, nawo wafanyanya kugamba Paolo kamwingiza mwe Nyumba nkulu ya Chohile.

³⁰ Mzi mjima wingilwa ningavungavu, wantu nawo waguluka hamwenga, wamgwila Paolo niyo wambuluziza kuse kwe Nyumba nkulu ya Chohile. Aho nyivi ze Nyumba ya Chohile zavugalwa. ³¹ Idibunga nadikajeza kumkoma Paolo, umo ulosi ukambwila mkulu ywa wankondo wa Chilumi kugamba wantu woseni wa Yelusalemu wana ngavungavu. ³² Aho mkulu ywa wankondo aguha wakulu wamwenga na wankondo kuguluka kwedifyo. Wantu weze wamwone nawadya wankondo, waleka kumtowa Paolo. ³³ Mkulu ywa wankondo ambasa Paolo, amgwila, nakunga anyinywe na minyolo midi. Niyo auza, “Mntu yuno ni yuhi, naho katenda mbwani?” ³⁴ Wamwenga wa mwedifyo wagutila chimwenga, watuhu nawo chituhu. Nakuna mtibilinkanyo umtendile mkulu ywa wankondo asekumanya ichindedi chilaile, ivyo niyo awaunga wantu wakwe wamwigale Paolo kundani kwe dijeleza. ³⁵ Waita naye kubula hezintantilo, wankondo niyo wamwinula kulawana ne zingavungavu za wantu. ³⁶ Woseni nawakamtimila kuno wakagutila, “Mkome!”

Paolo egombela

³⁷ Iviya wankondo wakonga kumwigala Paolo mndani mwe dijeza, asimwila na mkulu ywa wankondo, “Nadaha kusimwila dyodyose kwenyu?”

Mkulu ywa wankondo auza, “Wasimwila Chiyunani?”
³⁸ “Weye hwi Mmisili yudya alongozaga wantu mlongo mlongo mine nakuwasongaganya vino mazuzi mo luwala?”

³⁹ Paolo ahitula, “Miye ni Myahudi, selekwa Taso uko Silisiya, mkaya ywa mzi umanyike. Nalombeza nilekani nilonge na wantu.”

⁴⁰ Mkulu ywa wankondo amzumila, niyo Paolo achimala mwezintantilo akahunga mkono wakwe wantu wanyamale. Weze wanyamale, Paolo alonga nawo kwa Chiebulaniya,

22

¹ “Wayahudi weyangu, netegelezani hegombela kwenyu!” ² Weze wamwive asimwila Chiebulaniya kwawo, wanyamalisa, Paolo naye ajendeleza,

³ Miye ni Myahudi, nelekwe Taso uko Silisiya, mna sikwila hano Yelusalemu saviya mwanampina ywa Gamalieli. Nahokelaga mahinyo makali ya sigilizi za wadalahala wetu naho naselavya kwa Chohile saviya nyuwe woseni mwili dyelo. ⁴ Siwajela maya hata kuwakoma wantu nawakatimila isila ino. Sigwila wagosi kwa wavyele nakuwajela mwedijejeza. ⁵ Mlavyantambiko Mkulu hamwenga ne chitala chose cha wachimaila wantu wadaha kuukula kugamba nalonga chindedi. Nahokelaga baluwa kulaila kwawo iwandikwe kwa chausa cha walukolo Wayahudi wa uko Damesiki, ivyo sita kudya hawagwile wakumzumila wendaga wekudya na kuwegala kubula Yelusalemu wakakantilwe.

*Paolo asimwila uhituko wakwe
Ntendwa 9:1-19; 26:12-18*

⁶ “Umo hatamba kubula hajiji na Damesiki, mwe saa mtandatu za msi, aho ulangazi mkali kulaila kwembingu wanimulika kunizunguluka. ⁷ Sigwa hasi niyo neva izwi dikunigamba, ‘Sauli, Sauli! Nimbwani ukunijela maya?’ ⁸ Nauza, ‘Weye wiyuhi Zumbe?’ Anigamba, ‘Ni miye

Yesu ywa Nazaleti, ukunjela maya.’ ⁹ Wantu nachihamwenga wawona ulangazi, mna hawevile idizwi dya uyo na halonga naye. ¹⁰ Nauza, ‘Nitende mbwani, Zumbe?’ Zumbe naye anigamba, ‘Chimala wite Damesiki, uko naukagambilwe chilachintu Chohile aungile udamanye.’ ¹¹ Nasihituka tuntu kwachausa cho ukuka mkulu, ivyo niyo weyangu wanitoza mkono kunilongoza kwita Damesiki.

¹² “Mo mzi udyana nakuna mntu akwitangwa Ananiya, mntu akumtimila Chohile kwasila ya Chiyahudi nakatongela sigilizi zetu naho nakevika vidala ni Wayahudi woseni wakwikala kudya. ¹³ Keza kwangu, anichimaila na kugamba, ‘Mlukolo ywangu Sauli, wana naho!’ Ahadya siwona naho niyo namsinya. ¹⁴ Agamba, ‘Chohile ywa wadalalala wetu kakusagula weye kumanya viya akunga, kusinya mndima mta wedi, nakumwiva akasimwila kwa izwi dyakwe. ¹⁵ Kwaivyo nautende mukuzi ywakwe kugambila chila yumwenga chiya uwone nakwiva. ¹⁶ Elo haluse, wagoja mbwani? Chimala ubatizwe chani masa yako yauswe ukalombeza kwa zina dya Zumbe.’

Mwitango wa Paolo kulonga kwa sawo Wayahudi

¹⁷ “Nasuya Yelusalemu, umo halombeza mwe Nyumba nkulu ya Chohile, nasilota sozi ya msi, ¹⁸ umo simwona Zumbe, akanigambila, ‘Sunguza uhalawe Yelusalemu, kwaviya wantu wa hano hawauzumile ukuzi wako.’ ¹⁹ Sihitula, ‘Zumbe, wavimanya vyedi vidala kugamba nasita kwe nyumba zo kuvikila kugwila nakuwatowa wadya nawakakuzumila. ²⁰ Naho umo mukuzi wako Sitefano akakomwa, miye mwenye naniyaho, kuwona file yakwe nakusinya suche za wakomi wakwe.’ ²¹ Zumbe anigamba, ‘Hita, na husigile hale vidala kwa sawo Wayahudi.’ ”

²² Wantu wamwetegeleza Paolo kubula akalonga vino, mna niyo wakonga kuguta kwa izwi dya kulanga,

“Mlavyeni! Mkomeni! Hakungwa ekale!” ²³ Nawakaguta, wakadula suche zawo, nakudula tifili kulanga. ²⁴ Mkulu ywa wankondo wa Chilumi awaunga wantu wakwe wamwigale Paolo kundani kwe dijeleza, nakuwagambila wantowe milugwa chani abunkule ni mbwani Wayahudi nawakamgutula saviya. ²⁵ Mna weze wamnyinye chani atoigwe milugwa, Paolo amgamba mkulu achimale hadya, “Havikungwa weye kumtowa milugwa mkaya ywa Lumi hejezize hata kudamanya masa?”

²⁶ Umo yudya mkulu eze eve viya, ambasa mkulu ywa wankondo nakumuza, “Wadamanya chibwani? Yudya ni mkaya ywa Lumi!”

²⁷ Ivyo mkulu ywa wankondo aita kwa Paolo nakumuza, “Nigambila, weye wi mkaya wa Lumi?”

Paolo ahitula, “Heye.”

²⁸ Mkulu ywa wankondo agamba, “Nahokelaga ukaya kwa hele ziloize.”

Paolo ahitula, “Mna miye ni mwelekwa ywa Chilumi.”

²⁹ Ahadya wantu nawakaunga wamuze Paolo wauya hanyuma, mkulu ywa wankondo naye kogoha eze abunkule kugamba Paolo nani mkaya ywa Lumi naho kamnyinya minyolo.

Paolo mwe chitala

³⁰ Mkulu ywa wankondo nakaunga amanye ichindedi cha kutenda Wayahudi wamlahe Paolo, ivyo zuwa ditimile amfungula Paolo iminyolo nakuwaunga mlavyantambiko mkulu ne chitala chijima wadugane. Niyo amguha Paolo nakumchimalisa mwa meso yawo.

23

¹ Paolo asinya ichitala nakugamba, “Waizulaeli weyangu! Udahi wangu wa kusagula yedi vitendese mwe sila hwikala mwa meso ya Chohile kubula mwe

dizuwa dino.”² Mlavyantambiko mkulu Ananiya awaunga wadya wachimale hajihi na Paolo wantowe mo mlomo.
³ Paolo amgamba, “Ichindedi Chohile nakutowe, weye chiwambaza chihakigwe chokaa! Kwikala aho kunilaha kwa sigilizi, uchei hukutimila sigilizi kwa kuwaunga wanitowe!”

⁴ Wantu nawehajihi na Paolo wamgamba, “Wamlongela vihiye Mlavyantambiko Mkulu ywa Chohile!”

⁵ Paolo ahitula, “Waizulaeli weyangu, savimanyize kugamba nuyo Mlavyantambiko Mkulu. Mawandiko yagamba, ‘Msekulonga yehiye ya vilongozi wa wantu.’ ”

⁶ Paolo eze awone kugamba wamwenga mwe difyo ni Masadukayo na watuhu nawo ni Mafalisayo, aguta mwe chitala, “Waizulaeli weyangu! Miye ni Mfalisayo, mwana Falisayo. Nakantilwa hano kwa chausa cha msuhi ninanawo kugamba wabanike nawauyuke!”

⁷ Eze alonge vino, Mafalisayo na Masadukayo wakonga kulemana, idifyo nadyo dyepagula. ⁸ Kwaviya Masadukayo wagamba wantu hawauyuke naho hahana wandima wa kwembingu hegu muye, mna Mafalisayo wazumila kwa vyoseni vitatu.

⁹ Lwasu longezekela vitendese, wamwenga wa wahinyi wa sigilizi wa ntendele ya Mafalisayo wachimala kugombela kwa nguvu, “Hachikuwona dihiye mo umntu yuno! Tankani muye hegu mindima ywa kwembingu chindedi kalonga naye!”

¹⁰ Mahigano yatendesha makali vitendile mkulu ywa wankondo ogohe na kufanyanya kugamba Paolo natatulwe. Ivyo niyo awaunga wankondo wakwe kwita kwe difyo wakanguhe Paolo kulaila kwawo wamwigale kundani kwe dijeleza.

¹¹ Chilo chiya Zumbe amchimaila Paolo nakumgamba, “Usekogoha! Kulavya ulongi wako kwa chausa changu

hano Yelusalemu, waungwa udamanye naho ivyo uko Lumi.”

Wayahudi wadamanya mzungu wa kumkoma Paolo

¹² Mtondo utimile Wayahudi wamwenga wadugana niyo waika mwalo. Waika nazili kugamba hawadye hegu kunywa chochose kubula wamkome Paolo. ¹³ Nawakajinka milongo mine waikiye umwalo uno hamwenga. ¹⁴ Niyo waita kwa mlavyantambiko mkulu na wadalahale wakagamba, “Chika nazili hamwenga chisekudya chintu kubula chimkome Paolo. ¹⁵ Haluse, nyuwe hamwenga nechitala sigilani ulosi kwa mkulu ywa wankondo ywa Chilumi kumwigala Paolo kwenyu, mketenda mwonga mbuli zakwe za chindedi. Mna nachemalanye vyedi kumkoma henati kubula hano.”

¹⁶ Mna mwihwawe dye Paolo kawiva umwalo uwo, niyo aita akumgambila Paolo kwedijeleza. ¹⁷ Niyo Paolo amwitanga yumwenga mwa wakulu awagamba, “Mwigale mbwanga yuno kwa mkulu ywa wankondo, ana chintu cha kumgambila.” ¹⁸ Mkulu amguha nakumlongoza kwa mkulu ywa wankondo, agamba, “Mvugailwa Paolo kanitanga kunilombeza nimbuze mbwanga yuno kwako, kwaviya anachintu chakulonga kwako.”

¹⁹ Mkulu ywa wankondo amtoza mkono, esenta hamwenga naye niyo amuza, “Una chibwani cha kunigambila?”

²⁰ Agamba, “Uzumbe wa Uyahudi wivana luvi wakulombeze umwigale Paolo kwe chitala, waketenda kugamba ichitala chaunga ulosi wedi wakwe. ²¹ Mna usekuwetegeleza, kwaviya kuna wantu wakujinka milongo mine wefizize wakamgoja. Waika nazili wasekudya na kunywa kubula wamkome. Vino haluse wemalanya vyedi wagoja weye viya ukunga ulonge.”

²² Mkulu ywa wankondo agamba, “Usekugambila yoyose kunigambila.” Amleka mbwanga yudya ahalawe.

Paolo egalwa kwa Mkulu ywa Chilumi Feliki

²³ Niyo mkulu ywa wankondo etanga wakulu waidi akawagamba, “Malanyani wankondo magana maidi waite Kaisaliya, hamwenga na wakwela falasi milongo mfun-gate na wata maguha magana maidi wemalanye mhalawa saa ntatu ya chilo. ²⁴ Lavyani falasi akwele Paolo naho mumbuze mpeho kwa liwali Feliki.” ²⁵ Niyo mkulu ywa wankondo awandika mawandiko yakugamba,

²⁶ “Kilaudiyo Lisiya kwa mtunywa, liwali Feliki, Ndamsa. ²⁷ Wayahudi wangwila yuno mntu naho nawehajih na kumkoma. Sibunkula kugamba ni mkaya ywa Lumi, ivyo nasita na wankondo kwa kumwambula. ²⁸ Nasunga nimanye nichibwani wakumlaha niyo namwigala kwechitala chawo. ²⁹ Sibunkula kugamba hadamanye dyodyose dyakumtenda akomwe hegu kujelwa mwe chifungo, ulahi ukumgwela watongelana na izisigilizi zawo wenye. ³⁰ Nize nigambilwe kuna mwalo ukujeswa kwa chausa chakwe, aho nawona nimsigile kwako. Siwagambila wakumlaha wavilongwe mwa meso yako.”

³¹ Wankondo watimila viya wagambilwe. Wanguha Paolo chilo chiya kubula Antipatili. ³² Zuwa ditim-ile wadya wankondo wakujenda lwa viga waogola kuya kwengome nakuwalekela wakwela falasi waite naye. ³³ Wambuza Kaisaliya, wamwinka liwali mawandiko na kumlekela Paolo kwakwe. ³⁴ Mkulu ywa Chilumi kasoma mawandiko niyo amuza Paolo kalaila mzi wani. Eze abunkule kalaila Silisiya, ³⁵ agamba, “Nahwetegeleze umo wakukulaha waneza.” Niyo amunga Paolo asinywe mwe kaya ya liwali.

24

Ulahi mwa Paolo

¹ Mazuwa mashano yatimile Mlavyantambiko mkulu Ananiya kaita Kaisaliya na wadalalahale wamwenga na mchimaila akwitangwa Tetulo. Walaila kwa Feliki nakumwigaila ulahi mwa Paolo. ² Niyo Paolo etangwa, Tetulo akonga kulavya ulahi wakwe savino,

“Mtunywa! Ulongozi wako wedi uchigaila chipindi chitali cha utondowazi, mahituko yalozize yadamanyika kwawedi we si yetu. ³ Chihokela vino chila hantu na chipindi choseni, naho chakuhongeza vitendese. ⁴ Sikunga kukwaziza muda ulozize mna nakulombeza chifile mbazi chetegeleze hadodo. ⁵ Chimbunkula mntu yuno niwakusinyisa, kakonga nkumbizi mgati mwa Wayahudi wose mwe isi naho uyo ni mkulu ywa Nazaleti. ⁶ Naho kajeza kujela uzavu mwe Nyumba nkulu ya Chohile niyo chamgwila. ⁷ Chaviwonaga chimlahe kwa sigilizi yetu wenye, mna Lisiya mkulu ywa wankondo kabula niyo amusa kwetu kwa udahi mkulu. Niyo Lisiya alavya sigilizi kugamba wakumlaha wabule kwako. ⁸ Uneva unamuza yuno mntu weye mwenye nabunkule yadya yoseni chikumlahe.” ⁹ Wayahudi wazumila ulahi nakugamba yano yoseni ni chindedi.

Kwegombela kwa Paolo kwa Feliki

¹⁰ Mkulu ywa Chilumi niyo amsogeila Paolo kulonga naye Paolo agamba,

“Sivimanya kugamba kutenda mlamuzi mwe isi ino kwa mihilimo ilozize, kwa ivyo seelwa kwegombela kwako. ¹¹ Wadaha kuviwona mwenye, hayajinkile mazuwa mlongo na maidi nasita Yelusalemu kwakuvika. ¹² Wayahudi hawaniwone hatamwila na mntu yoyose mwe Nyumba nkulu ya Chohile, hegu kuniwona haluvya

wantu, mwe nyumba za kuvikila hegu hatuhu hohose mo umzi. ¹³ Iviya hakudaha kukwinka ichindedi cho ulahi wawo mwangu. ¹⁴ Chintu huzumila mwako, Miye namvikila Chohile ywa wadalaha wetu kwa kutimila sila wowo wakugamba siyo ya chindedi. Mna nazumila mwe chila chintu chiwandikwe mwe sigilizi za Musa na mawandiko ya wawoni. ¹⁵ Nina msuhi kwa Chohile saviya wowo wenye wananayo, kugamba wantu woseni, watana na wehiye, nawauyuke. ¹⁶ Kwaivyo nadamanya viya hudaha nitende na udahi wa kusagula yedi kwa Chohile na wantu.

¹⁷ “Nize nitende hale na Yelusalemu kwa mihilimo ilozize, sita kudya kuguha hela kwa wantu wangu kulavya majeleko. ¹⁸ Umo hadamanya vino wanibwila mwe Nyumba nkulu ya Chohile nize niheze ngasu ya ulenguso. Nahekwine fyo dya wantu hegu ngavungavu. ¹⁹ Mna Wayahudi wamwenga kulaila si ya Asiya nawehadya, wowo wenye waungwa weze mwako kulavya ulahi wawo kwangu. ²⁰ Hegu waleke wano wehano walonge masa waniwone nayo miye hadamanya umo nichimale mwechitala, ²¹ mna nalongaga chintu chimwenga umo nachimalaga mwawo, ‘Mwanilaha dyelo kwa kuzumila kugamba wafile nawauyuke.’ ”

²² Feliki mwenye amanyize vyedi isila iyo, niyo awikiya zuwa tuhu ulahi uwo, awagamba, “Umo mkulu ywa wankondo Lisiya aneza nanilamule ulahi wenyu.” ²³ Amunga mkulu amsinye Paolo, mna enkigwe luhenyo naho wawalekele wambuyaze wamwinke chiya akunga.

Paolo mwa Feliki na Dulusila

²⁴ Yeze yajinke mazuwa majeche Feliki keza hamwenga na mkaziwe Dulusila, yeye nani Myahudi. Asigila Paolo egalwe akamwetegeleze akasimwila mbuli za kumzumila Kulisito Yesu. ²⁵ Mna Paolo umo akajendeleza kulonga

mwe wedi, kutenda na chihimo, nedizuwa dikwiza dye nkanto, Feliki noyo ogoha agamba, “Wadaha kwita. Nah-witange naho hatenda na luhenyo.” ²⁶Umo nakafanyanya kugamba Paolo namwinke hela, kwaivyo kamsigila chila nkanana nakusimwila naye.

²⁷ Ize ijinke mihilimo mido, Feliki kahokelwa ni Pokiyo Fesito kutenda liwali. Feliki nakaunga abwedwe ni Wayahudi niyo amjela Paolo mwe chifungo.

25

Paolo egombela kwa Zumbeywa Lumi

¹ Mazuwa matatu Fesito eze engile mwe isi, kalaila Kaisaliya kwita Yelusalemu, ² uko mlavyantambiko mkulu na vilongozi wa Chiyahudi wegala ulahi mwa Paolo. Wamlombeza Fesito ³ kuwegaila Paolo Yelusalemu, kwaviya wamdanyiza mwalo wa kumkoma mwe sila. ⁴ Fesito ahitula, “Paolo kajelwa mwechifungo uko Kaisaliya, miye mwenye nanuye uko mazuwa majeche yakwiza. ⁵ Walekeni vilongozi wenu chijesanye Kaisaliya chikamlahe mntu uyo hegu kadamanya dyodyose dihiye.”

⁶ Fesito kekala mazuwa matuhu mnane hegu mlongo hamwenga nawo niyo aita Kaisaliya. Mwedizuwa ditimile kekala mwe chitala cha ulamuzi akamunga Paolo egalwe. ⁷ Umo Paolo eze engile, Wayahudi walaile Yelusalemu wachimala wamzunguluka na kukonga kumlahisa, ulahi udunduge kulagisa ichindedi. ⁸ Mna Paolo egombela mwenye, “Sidamanye dihiye mwe izisigilizi za Wayahudi hegu Nyumba nkulu ya Chohile hegu Uzumbe wa Chilumi.”

⁹ Mna Fesito nakaunga ekombe mwa Wayahudi, ivyo amuza Paolo, “Naunge wite Yelusalemu kulahwa mwa meso yangu uko?”

¹⁰ Paolo agamba, “Sichimala mwa meso ye chitala cha ulamuzi cha Zumbe mwenye, hungwa nilahwe. Siwadamanyize dyodyose dihiye Wayahudi, saviya wenye umanyize vyedi. ¹¹ Uneva sihigana ne isigilizi naungwa nikantilwe kubanika, sikuvilemela. Mna uneva sicho chindedi mwe mbuli ino wakunilaha, hahali akudaha kuninkiliza kwawo. Negombela kwa seuta ywa Chilumi.”

¹² Fesito eze ajike kulafya na walangilizi wakwe, ahitula, “Wonga ukegombele kwa Mkulu ywa Chilumi, hita kwa Mkulu ywa Chilumi.”

Paolo kwa Agilipa na Benike

¹³ Mazuwa yatimile Zumbe Agilipa na Benike waita Kaisaliya kutalamka wamlamse Fesito. ¹⁴ Weze watende uko kwa mazuwa yalozize, Fesito asimwila viya Paolo eli kwa Zumbe, “Hana mntu hano afungagwa ni Feliki, ¹⁵ umo naitaga Yelusalemu, mlavyantambiko mkulu ywa Chiyahudi na wadalalahale wanigaila ulahi mwakwe naku-nilombeza nimkantile. ¹⁶ Mna siwagamba kugamba suwe Walumi hachina mazwela kumlavya yoyose akulahwa hewenati wadya wakumlaha kudugana naye akegombela mwenye mwe yadya wakumlaha. ¹⁷ Umo wengile hano, sazize muda, mna mwe zuwa ditimile sikala mwe chitala kumunga uyo mntu egalwe. ¹⁸ Wakuhigana nawo wachimala, mna hawamlahile yehiye nahafanyanya nawamlaha. ¹⁹ Wananavyo ni mahigano majeche mwe sila ya chiyahudi ya kumlonda Chohile na mwe mntu yumwenga akwitangwa Yesu abanikaga, mna Paolo agamba echei mjima. ²⁰ Nasina ulamuzi wa viya hunga nihokele chindedi cheimbuli ino, ivyo namlombeza Paolo hegu akaunga aite Yelusalemu akalawe uko mo ulahi uwo. ²¹ Mna Paolo kongga egombele, kalombeza asinywe nakumlekeila Mkulu ywa Chilumi kulamula imbuli yakwe.

Ivyo nalavya sigilizi asinywe kubula umo nanidahe kum-sigila kwa Mkulu ywa Chilumi.”

²² Agilipa amgamba Fesito, “Naunga nimwive mntu yuno mwenye.”

Fesito ahitula, “Naumwive luvi.”

²³ Zuwa ditimile Agilipa na Benike wengila kwa chinyemi mwe ngasu kuno wakengila mwe nyumba ye ngasu ya mkulu ywa chinkondo na vilongozi wo mzi. Fesito amunga Paolo egalwe. ²⁴ Fesito agamba, “Zumbe Agilipa na woseni mwihano naswi, Mwamwona mntu yuno akuhigana na wantu wose wa Uyahudi, woseni wa hano na wa Yelusalemu, wanigaila ulahi. Wagutila kugamba akomwe asekutenda mjima naho. ²⁵ Mna sibunkule chikumtenda akantilwe kukomwa. Kwaviya yeye mwenye kongka ekegombele kwa Mkulu ywa Chilumi, siviwona nimsigile. ²⁶ Mna sina chakindedi cha kumwandikila Mkulu ywa Chilumi. Ivyo simwigala kulongozi kwenyu na kwako zumbe Agilipa! Chani ukaheza uzuza wako mwe mbuli yakwe nadaha kutenda nachintu cha kuwandika. ²⁷ Kwaviya sivyo vyedi kwangu kusigila mfungwa hehena icho chikumla.”

26

Paolo egombela mwenye kwa Agilipa

¹ Agilipa amgamba Paolo, “Wadaha kwegombela mwenye.” Paolo achulusa mikono yakwe egombela savinō,

² “Zumbe Agilipa! Nefanyanya sitenda mpafu dyelo negombela mwa yoseni yano hulahwa ni Wayahudi, ³ vitendese kwaviya weye kumanya vyedi mazwela ya Wayahudi. Haluse, nakulombeza unetegeleze ukanijijimiza.

⁴ “Wayahudi woseni wavimanya viya nahekala kukongela ni mwana. Wamanya viya nikale vyoseni, nkongo mwe isi yangu vikaheza Yelusalemu. ⁵ Wavimanya mazuwa yoseni, uneva wakaunga waukule kugamba kulaila nkongo sikala saviya mntu ywa bunga dya sila ya Chiyahudi ya kumlonda Chohile, kugamba bunga dya Mafalisayo. ⁶ Vino haluse sichimala hano halahwa kwa chausa cha msuhi ninanawo mwe viya alongile Chohile kwa wadalahala wetu, ⁷ chintu ichiya makabila mlongo na maida ya wantu wetu yakusinya kuhokela, umo wakavika kwa Chohile chilo na msi. Zumbe, ni kwachausa cho msuhi uwo, nalahwa ni Wayahudi wano! ⁸ Nimbwani nyuwe mwihano mwawona havikudahika kuzumila kugamba Chohile auyusa wabanike?

⁹ “Miye mwenye nafanyanya kugamba naungwa kudamanya chila hudaha kwa yadya yakuhigana na Yesu ywa Nazaleti. ¹⁰ Icho nicho nidamanye uko Yelusalemu. Sihokela udahi kwa mlavyantambiko mkulu nakujela wantu wa Chohile mwechifungo, naho umo wakakantilwa file nahazumila. ¹¹ Nkanana ziloize ziwakantila mwe nyumba zo kuvikila nakujeza kuwatenda waleke kuzumila kwawo. Nawakanijela maya vidala nahaita kuwalonda kwemizi ya wajeni kuwajela maya.

Paolo asimwila ukuhitukila kwakwe

Ntendwa 9:1-19; 22:6-16

¹² “Elo mwembuli ino sita Damesiki na udahi na malagizo kwa walavyantambiko wakulu. ¹³ Mtunywa umo nimwesila msi, saa mtandatu, siwona ung'azi ukung'alisa ujinkile idizuwa, ukulaila kwembingu ung'ala kunizunguluka na wantu chikutambanya. ¹⁴ Woseni chigwa hasi, niyo neva izwi dikulonga kwangu kwa Chiebulaniya, ‘Sauli, Sauli! Nimbwani ukunijela maya? Welumiza mwenye kwa kwetowa, saviya njeku ikutowa

mateke nkome ya mdimi ywakwe.’ ¹⁵ Namuza, ‘Zumbe weye ni yuhi?’ Zumbe naye ahitula, ‘Ni miye Yesu, ukunijela maya. ¹⁶ Mna chimala. Sikulaila hutende mndima ywangu. Uwagambile watuhu chino uwone kwangu dyelo na icho hunga hulagise mazuwa yakutumila. ¹⁷ Nahwambule na wantu wa Izulaeli na sawo Wayahudi hunga husigile kwawo. ¹⁸ Gubula ameso yawo wahitule kulaila kwechiza na uwengize mo ung’azi wamlawe mo udahi wa Shetani na kumhitukila Chohile, walenguswe kwa sila ya kunizumila wenkigwe kulekeilwa masa yawo nakuhokela hantu hawo mwa wantu wasagulwe ni Chohile.’

Paolo asimwila ndima yakwe

¹⁹ “Kwaivyo, Zumbe Agilipa, sungile nihigane na uwoni wa msi nihokele kulaila kwembingu. ²⁰ Kukongela Dame-siki na Uyahudi ukajika mwe Yudeya yoseni na mwa sawo Wayahudi, silonga kugamba weile wausizwe masa yawo kumhitukila Chohile kudamanya viya vikunga vilagise kwa ntedwa kugamba wausizwa masa. ²¹ Ni kwavino wano Wayahudi wanigwila umo nanimwe Nyumba nkulu ya Chohile, niyo wajeza kunikoma. ²² Mna vino dyelo sambizwa ni Chohile, ivyo nachimala hano kulavya ukuzi wangu kwa wose, kwa wadodo na wakulu. Chino hulonga nicho ichintu nawakalongaga wawoni na Musa nachilaile, ²³ kugamba Kulisito Mkombola aungwa asulumizwe na kutenda ywa nkongo kuuyuka, kulonga ung’azi wa wambulwa kwa Wayahudi na sawo Wayahudi”

²⁴ Umo Paolo akegombela mweivyo, Fesito amgutula, “Paolo wi mchilalu! Ukusomesa kwako kwakujela chilalu!”

²⁵ Paolo ahitula, “Miye suyo mchilalu, Zumbe! Nasimwila ichindedi chitendese. ²⁶ Zumbe Agilipa! Nadaha kusimwila naweye kwa ukankalu, kwaviya

kuzimanya izimbuli zino. Nina chindedi kugamba kumsinya chila yumwenga, kwaviya chintu chino hachilaile chifisigwe hankanda. ²⁷ Zumbe Agilipa, wawazumila wawoni? Sivimanya wawazumila!”

²⁸ Agilipa amgamba Paolo, “Wafanyanya mwe chipindi chino chijihi wadaha kunitenda Mkulisito?”

²⁹ Paolo ahitula, “Chitende chipindi chitali hegu chijihi, malombezi yangu kwa Chohile ni kugamba weye na woseni msigale mkunetegeleza dyelo mwadaha kutenda savino miye nili, mna ukausa iminyolo ino!”

³⁰ Niyo zumbe mkulu Benike na watuhu woseni wachimala, ³¹ weze wahalawe wagambilana, “Mntu yuno hadamanye dyodyose dikumtenda akomwe hegu kufungwa.” ³² Agilipa amgamba Fesito, “Mntu yuno nakaungwa alekelwe hegu hakunga kwegombela kwa Mkulu ywa Chilumi.”

27

Paolo aita Lumi

¹ Ize ilamulwe kugamba chite Italiya, wamlekela Paolo na watumwa watuhu kwa Yuliyo, mndima mwe bunga dya chilumi dikwitangwa “Bunga dya Mkulu ywa Chilumi”. ² Chikwela meli kulaila Adilamitiyo, yemalanye kuhalawa kubula mizi ya mpwani ya Asiya, niyo chahalawa. Alisitaliko Mmakedoniya kulaila Sesalonike nehamwenga na suwe. ³ Zuwa ditimile chingila Sidoni. Yuliyo endaga mntu ywedi kwa Paolo kamlekela aite akawakaule wambuyaze, enkigwe chochose akunga. ⁴ Chijendeleza kulaila aho, kwaviya mpeho naikahigana na suwe, chita ntendele ye chisiwa cha Sipulasi. ⁵ Chikanta bahali ya Silisiya na Pamfiliya kubula Mila uko Likiya. ⁶ Kudya yudya mndima kawona meli ikulaila Isikandaliya, naikaita Italiya, ivyo niyo achikweza.

⁷ Chijenda mpalahole kwa mazuwa yalozize, kwa udala mkulu uhelo chingila mo mzi wa Chido. Nkun'ginto haichitendile chijendese mwe ntendele iyo, ivyo niyo chajenda kubula mpwani ye chisiwa cha Kilete, kujinkila Salimone. ⁸ Chijinkila mnkanda mwe mpwani kwaudala mkulu chingila hantu hakwitangwa Bandali yedi, saho hale kulaila mo mzi wa Laseya.

⁹ Chihumula chipindi chitali aho, vihosize kutisa kujendeleza netambo, kwa viya zuwa dya kufunga nadijinka kale. Ivyo Paolo awagamba vino, ¹⁰ “Wagosi, naviwona kugamba ntambo yetu kulaila hano nakujendeleza naitende yatisa, chadaha kwaza mizigo nemeli, naho wantu kwaza ujima nawo.” ¹¹ Mna mndima ywa wankondo nakevana na mkulu ywe meli na mta imeli mweviya walongile, sivyo viya Paolo alongile. ¹² Ibandali nasiyo yedi mwe nyota, ivyo wantu walozize nawakaunga kutamba kujeza kubula Foinike, uneva vikadahika, chani wahumule uko mwe nyota. Foinike ni bandali iyuko Kilete ikusinya kwamwenye mzi. Uswelo we dizuwa na chibula, Uswelo we dizuwa.

Nkung'unto mwe bahali

¹³ Mpeho ikuvumila chidogo kulaila kwamwenye mzi ukonga kuvumila, wantu wadya nawo wafanyanya kugamba wadaha kukonga ntambo, ivyo niyo wausa inanga na kujenda mnkanda vikudahika mwe mpwani ya Kilete. ¹⁴ Mna aho nkung'unto nkulu, ikwitangwa “Kwa mwenye mzi chibula” Uvumila ukasela kulaila kwe chisiwa. ¹⁵ Ijubwanisa imeli, naho kwaviya chidunduga kuhigana nayo niyo chaileka imeli igalwe ni mpeho. ¹⁶ Chipata hantu ha kuhumula umo chikajinka ntendele ya kwamwenyemzi mwe chisiwa chidodo cha Kauda. Uko kwa udala chidogo, chidaha kuitenda ingalawa yendaga mwe meli ikale vyedi. ¹⁷ Wantu wendaga mwa mazi

waikwesa ingalawa mndani na kuinyinya sigi mwe imeli. Nawakogoha wanasekutoga mwe vigulu vya msanga vya mpwani ya Libiya, ivyo waichimalisa nakuilekela imeli iguhigwe ni kung'unto. ¹⁸ Nkung'unto ijendeleza, ivyo niyo mwe zuwa ditimile wakonga kudula kuse mizigo naimwe imeli, ¹⁹ niyo mwe zuwa ditimile wadula viya vimwenga vye meli kuse. ²⁰ Kwa mazuwa yalozize hachiwone zuwa hegu ntondo, mpeho nayo ijendeleza kuhutisa. Kokukomeleza chikanta tama ya kuhonywa.

²¹ Wadya nawe mwe meli weze watambe kwa chipindi chitali hewakudya nkande, Paolo achimaila akagamba, “Wagosi, mwanetegeleze hachalaile Kilete, hachazize chochose. ²² Mnalo haluse nawalombezani, tozani myoyo! Hahali mwenyu akunga age, ni meli iyodu ikunga yage. ²³ Kwaviya chilo chijinkile mndima ywa kwembingu ywa Chohile humsankanila kanizila ²⁴ anigamba, ‘Paolo! Usekogoha, waungwa uchimale mwa meso ya Mkulu ywa Chilumi. Chohile mo utana wakwe kwako kawahonya woseni mkutambanya.’ ²⁵ Kwa ivyo wagosi, tozani myoyo! Kwaviya namzumila Chohile kugamba navitende saviya anigambile. ²⁶ Mna nachigalwe mpwani mwe chisiwa chimwenga.”

²⁷ Nani chilo cha mlongo na mine, nachikajubwaniswa uko na uko mwe bahali ya Meditelaniya ni mawimbi. Mwe chilogati vino wandima we meli nawakafanyanya nachikabula hajihi na si nkavu. ²⁸ Ivyo niyo waseleza sigi inyinyigwe uzami niyo wabunkula kugamba amazi kwita hasi yabula vinko milongo mine, hadodo chidogo naho wadamanya ivyo wabwila yabula vinko milongo mitatu. ²⁹ Nawakogoha kugamba meli naite mwe luwe, ivyo waseleza nanga nne kulaila kunyuma kwe meli naku-lombeza kwa Chohile ulangazi wa msi. ³⁰ Niyo awandima wajeza kusumka kulaila mwe meli, waseleza ngalawa mwa

mazi waketenda kugamba wakujela nanga ko uso we meli. ³¹ Mna Paolo amgamba mkulu ywa wankondo na wankondo, “Uneva wandima we imeli hawekale mndani mwe meli, hautende na msuhi wa kuhonywa.” ³² Ivyo wankondo wakanta sigi yatozize ingalawa kuileka ite.

³³ Iviya hakunati kukunguzuka Paolo awalombeza woseni wadye nkande, “Namkagoja kwa mazuwa mlongo na mane haluse, chipindi choseni icho hamdile chochose. ³⁴ Nawalombezeni mdye chochose, mwaungwa mdye mhone. Hahana nachage hata luvili lumwenga lwe imitwi yenyu.” ³⁵ Eze alonge ivyo, Paolo aguha mgate, amhongeza Chohile mwa woseni, aubesula nakukonga kudya. ³⁶ Watoza imyoyo, chila yumwenga adya nkande. ³⁷ Nachibula wantu magana maida milongo mfungate na mtandatu mwe imeli. ³⁸ Chila yumwenga eze atende keguta, waihunguza uzami imeli kwa kudula ngano yoseni mwe bahali.

Meli yadidimila

³⁹ Kwize kukunguzuke, wandima we imeli hawabunkule ipwani, mna wabunkula chisiwa niyo wawiwona kugamba, uneva vikadahika, waigale imeli ikachimale aho. ⁴⁰ Ivyo niyo wazitohola izinanga kuzilekeila zitotohele mwa mazi, umo wakazitohola izisigi zitozize usukani. Niyo wenula tanga kulongozi kwe meli chani mpeho ivumile kulongozi kwe meli, niyo chahinga mpwani. ⁴¹ Mna meli niyo yakwama mwe dunda dya msanga niyo yatubwilisa ikatenda haikusingisika, mna ntendele ya kunyuma niyo yavunika kwa kutweigwa ni ng'ung'unto kwa nguvu.

⁴² Wankondo wevana wawakome wafungwa woseni, chani hata mntu yumwenga mgati mwawo asekusumka kwa kogela. ⁴³ Mna mndima mkulu ywa wankondo

nakaunga amhonye Paolo, ivyo niyo awachinda wasekudamanya viya wakunga. Niyo alagiza wadya wamanyize kogela wedule nkongo mwa mazi watambuke wabule mpwani,⁴⁴ wasigale watimile, watoza mbao hegu vihande vye meli vitulike. Nivyo wose chibwile vyedi mpwani.

28

Uko Malita

¹ Chize chingile vyedi mpwani, chabunkula kugamba chisiwa chiya nachiketangwa Malita. ² Wakaya wa hadya nawachidamanyiza vyedi vidala. Fula naikonga kunya naho nakuna mpeho, ivyo niyo wachijimbila moto nakuchihokela suwe woseni. ³ Paolo nakachisanya chisa dya nkuni akadika mo moto umo nyoka ilaile ikatimila joto niyo yezingiliza mo mkono wakwe. ⁴ Wakaya weze wawona inyoka ikanemanema mo mkono wa Paolo, niyo wagambana, “Mntu yuno ni mkomi, mna udahi wa kusagula yedi umtenda mjima, hata uneva kahonywa kubanika kwe bahali.” ⁵ Mna Paolo kaisingisa inyoka igwele mo moto helumigwe. ⁶ Nawakamgoja avimbe hegu agwe hasi abanike. Mna weze wagoje kwa chipindi chitali hawawone chochose chimlaile, wahitula fanyanyi zawo wakagamba, “Yuno ni mlungu!”

⁷ Hajihi na hadya hantu nahana nkonde za Pubuliyo, mkulu ywe chisiwa. Kachihokela vyedi niyo kwa mazuwa matatu chitenda wajeni wakwe. ⁸ Tati yakwe Pubuliyo nemolusazi, mnyonje ywa homa na misango. Paolo aita kwechumba chakwe, alombeza kwa Chohile, amjelekela mikono naye ahonywa. ⁹ Vize vilaile ivyo, wanyonje watuhu woseni mwe chisiwa weza nakuhoonywa. ¹⁰ Wachinka majeleko yalozize, umo chikahalawa wachijeila mwe meli vyoseni nachunge mwe ntambo.

Kulaila Malita kwita Lumi

¹¹ Ize ijinke myezi mitatu chijenda mwe meli kulaila Isikandaliya, ikwitangwa “Vyohile Vidi”, chipindi che nyota chahumulaga mwe chisiwa icho. ¹² Chingila mzi wa Silakusa nakuhumula aho kwa mazuwa matatu. ¹³ Kulaila hadya chijenda kwingila mzi wa Legiyo. Zuwa ditimile mpeho ikonga kuvumila kulaila kwamwenyemzi kwa mazuwa maidi chingila mzi wa Puteyoli. ¹⁴ Chibwila wazumile hadya wachungile chihumule nawo hamwenga kwa mazuwa mfungate. Nivyo chengila Lumi. ¹⁵ Wazumile wa Lumi wachiva na kwiza kuchisingila hajihi na mizi ya Gwilo dya Apiyo na migahawa mitatu. Paolo eze awawone, amhongeza Chohile kuno engile moyo vidala.

Paolo uko Lumi.

¹⁶ Chize chingile Lumi, Paolo kazumilwa kwikala mwenye kuno akasinywa ni mnkondo.

¹⁷ Yeze yajinke mazuwa matatu Paolo awetanga vilongozi wakaya wa Chiyahudi komdugano. Weze wadugane, awagamba, “Waizulaeli weyangu, hamwenga sidamanye dyodyose dikuhigana na wantu wetu hegu yadya chizwele chihokele kwa watatizetu, sitendwa mfungwa uko Yelusalemu nakwinkizwa kwa Walumi. ¹⁸ Weze waheze kunilaha, Walumi nawaunga wanilekele, kwaviya hawawone chikunitenda nikomwe. ¹⁹ Mna Wayahudi weze walemele imbuli ino, nasungwa kwa nguvu hegombele kwa Mkulu ywa Chilumi, hata hegu nasina dyakuwalongela wantu wangu. ²⁰ Nivyo vilekile sunga ni wawone nakulonga na nyuwe. Ichindedi, nasinyinywa minyolo savino kwa chausa cho msuhi wakwe uyo wantu wa Izulaeli wakumsinya.”

²¹ Wamgamba, “Hachihokele mawandiko yoyose kulaila Yudeya ukunga weye, naho hahali mntu ywetu yoyose kulaila uko, mbuli hegu chochose chihiye mwako.

²² Mna chonga chive fanyanyi zako, kwaviya chimanya chila hantu wantu wasimwila vihiye mwe idifyo wili.”

²³ Ivyo waika zuwa dya kudugana na Paolo, wantu walozize mwe idizuwa idyo wabula hadya nakekala. Kukongela mtondo kubula nechilo nakawagambila ulosi wakwe wa Uzumbe wa Chohile, naho kajeza kuwaunga wamanye mbuli za Yesu kwa kulonga viya zilongile Sigilizi za Musa na mawandiko ya wawoni. ²⁴ Wamwenga wazumila kwa ulosi wakwe, mna watuhu hawazumile. ²⁵ Ivyo niyo wahalawa, hawe vane mgati mwawo, Paolo eze alonge mbuli ino, “Muye Ukukile kalonga vyedi kujinkila muwoni Isaya kwa wadalaha wenyu! ²⁶ Kwaviya nakagamba,

‘Jenda kalonge kwa wantu wano,
Namwetegeleze na kwetegeleza, mna hamkombaganye,
namsinye na kusinya, mna hamwone,
²⁷ kwaviya fanyanyi za wantu wano zaganika,
magutwi yawo hayakwiva
naho wafinya ngohe ameso yawo.
Wanasekusinya kwa meso yawo,
nakwiva kwa magutwi yawo,
mitwi yawo naikombaganye,
nakunihitukila, Chohile alonga,
nami naniwahonye.’ ”

²⁸ Paolo akomeleza, “Mvimanye kugamba, ulosi wa uhonyi wa Chohile wigalwa kwa sawo wakaya wa Uyahudi. Naweve!” ²⁹ Paolo eze alonge vino, Wayahudi wahalawa, wakahigana wenye.

³⁰ Kwa mihilimo midia Paolo nehantu apangile mwenye, aho nakahokela woseni nawakeza kumtalamkila. ³¹ Kalonga mwe Uzumbe wa Chohile nakuhinya mbuli za Zumbe Yesu Kulisito, akasimwila kwa ukankalu hehena kuchindwa.

Lagano hya

The New Testament in the Zigua language of Tanzania

Copyright © 2014 The Word for the World and Pioneer Bible Translators

Language: Zigua

Zigua & The New Testament in Zigua

This translation, published by The Word for the World Bible Translators and Pioneer Bible Translators, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact The Word for the World Bible Translators at www.twftw.org.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Oct 2019 from source files dated 14 Mar 2019

3de16edb-af58-5e1e-a052-fe27295c9b15